

**Plán péče
o
přírodní rezervaci
Skalecký háj**

**na období
2024 - 2033**

Plán péče je odborný a koncepční dokument ochrany přírody, který na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu zvláště chráněného území navrhuje opatření na zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany ve zvláště chráněném území a na zabezpečení zvláště chráněného území před nepříznivými vlivy okolí v jeho ochranném pásmu. Plán péče slouží jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody. Pro fyzické ani právnické osoby není závazný. Realizaci plánu péče zajišťuje orgán ochrany přírody příslušný ke schválení péče, a to v součinnosti s vlastníky a nájemci dotčených pozemků postupy podle § 68 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Obsah

1. Základní údaje o zvláště chráněném území.....	1
1.1 Základní identifikační údaje.....	1
1.2 Údaje o lokalizaci území v rámci územně správního členění ČR.....	1
1.3 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí.....	1
1.4 Výměra území a jeho ochranného pásma.....	2
1.5 Překryv území s jiným typem ochrany.....	2
1.6 Kategorie IUCN.....	2
1.7 Předmět ochrany ZCHÚ.....	2
1.7.1 Předmět ochrany ZCHÚ podle zřizovacího předpisu.....	2
1.7.2 Předmět ochrany – současný stav.....	3
1.8 Cíl ochrany.....	3
2. Rozbor stavu zvláště chráněného území s ohledem na předmět ochrany.....	4
2.1 Popis území a charakteristika jeho přírodních poměrů.....	4
2.1.1 Stručný popis území a jeho přírodních poměrů.....	4
2.1.2 Přehled zvláště chráněných a významných ohrožených druhů rostlin a živočichů.....	7
2.1.3 Výčet a popis významných přirozených disturbančních činitelů působících v území v minulosti a současnosti.....	9
2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti a současnosti.....	10
2.3 Související plánovací dokumenty, správní akty a opatření obecné povahy.....	11
2.4 Současný stav zvláště chráněného území a přehled dílčích ploch.....	11
2.4.1 Základní údaje o lesích na lesních pozemcích.....	11
2.5 Souhrnné zhodnocení stavu předmětů ochrany, výsledků předchozí péče, dosavadních ochranných zásahů do území a závěry pro další postup.....	12
2.6 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize.....	13
3. Plán zásahů a opatření.....	13
3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření v ZCHÚ.....	13
3.1.1 Rámcové zásady péče o ekosystémy a jejich složky nebo zásady jejich jiného využívání.....	13
3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území.....	16
3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností.....	16
3.3 Zaměření a vyznačení území v terénu.....	17
3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území.....	17
3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejností.....	17
3.6 Návrhy na vzdělávací a osvětové využití území.....	17
3.7 Návrhy na průzkum či výzkum a monitoring předmětu ochrany území.....	17
4. Závěrečné údaje.....	18
4.1 Předpokládané orientační náklady hrazené orgánem ochrany přírody podle jednotlivých zásahů (druhů činností).....	18
4.2 Použité podklady a zdroje informací.....	18
4.3 Seznam používaných zkratk.....	19
4.4. Podklady pro plán péče zpracoval.....	20
5. Přílohy.....	21

1. Základní údaje o zvláště chráněném území

1.1 Základní identifikační údaje

evidenční číslo:	866
kategorie ochrany:	přírodní rezervace
název území:	Skalecký háj
druh právního předpisu, kterým bylo území vyhlášeno:	usnesení
orgán, který předpis vydal:	Okresní národní výbor Rychnov nad Kněžnou
číslo předpisu:	189
datum platnosti předpisu:	5. 7. 1984
datum účinnosti předpisu:	5. 7. 1984

1.2 Údaje o lokalizaci území v rámci územně správního členění ČR

kraj:	Královéhradecký
okres:	Rychnov nad Kněžnou
obec s rozšířenou působností:	Dobruška
obec s pověřeným obecním úřadem:	Dobruška
obec:	Podbřezí
katastrální území:	Podbřezí

Příloha:

M1 – Orientační mapa s vyznačením území

1.3 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí

Zvláště chráněné území:

Katastrální území: č. 723398, Podbřezí

Číslo parcely podle KN	Číslo parcely podle PK nebo jiných evidencí	Druh pozemku podle KN	Způsob využití pozemku podle KN	Číslo listu vlastnictví	Výměra parcely celková podle KN (m ²)	Výměra parcely v ZCHÚ (m ²)
3374		lesní pozemek		489	31572	31419
Celkem						31419*

Přehled parcel a informace o nich byly získány z katastru nemovitostí dostupného z <https://nahlizeniidokn.cuzk.cz/>. Údaje jsou platné ke dni 8. 4. 2024.

*Rozloha parcely je snížena o plochu 153 m², která je součástí sousední PP Dědina u Dobrušky. Hranice PR Skalecký háj v místě kontaktu s PP Dědina u Dobrušky byla vytvořena pomocí nástroje GIS překryvem vektorových vrstev – hranice PP Dědina u Dobrušky a hranic parcely č. 3374 (poskytl zadavatel Královéhradecký kraj).

Ochranné pásmo:

Ochranné pásmo není vyhlášené, je jím tedy dle § 37 zákona č. 114/1992 Sb. území do vzdálenosti 50 m od hranice ZCHÚ.

Příloha:

M2 – Katastrální mapa se zákresem ZCHÚ a jeho ochranného pásma

1.4 Výměra území a jeho ochranného pásma

Druh pozemku	ZCHÚ plocha v ha	OP plocha v ha	Způsob využití pozemku	ZCHÚ plocha v ha
lesní pozemky	3,1419			
vodní plochy			zamokřená plocha	
			rybník nebo nádrž	
			vodní tok	
trvalé travní porosty				
orná půda				
ostatní zemědělské pozemky				
ostatní plochy			nepłodná půda	
			ostatní způsoby využití	
zastavěné plochy a nádvoří				
plocha celkem	3,1419			

1.5 Překryv území s jiným typem ochrany

národní park:	není
chráněná krajinná oblast (včetně zóny):	není
překryv s jiným typem ochrany:	CHOPAV Východočeská křída PP Dědina u Dobrušky (ochranné pásmo) prvky ÚSES, regionální biocentrum a biokoridor
mezinárodní statut ochrany:	není
<u>Natura 2000</u>	
ptačí oblast:	není
evropsky významná lokalita:	Dědina u Dobrušky (CZ0523007)*

*EVL Dědina u Dobrušky zasahuje do PR Skalecký háj jen na jihozápadním okraji rezervace. Velikost překryvu je dle ÚSOP 0,0006 ha.

1.6 Kategorie IUCN

IV – území pro péči o stanoviště/druhy

1.7 Předmět ochrany ZCHÚ

1.7.1 Předmět ochrany ZCHÚ podle zřizovacího předpisu

Znění předmětu ochrany podle vyhláovací dokumentace prvního vyhlášení 5. 7. 1984: Lesní porost s přirozenou dřevinnou skladbou a bohatým bylinným podrostem (prvosěnka jarní, áron plamatý, zapalice žluťuchovitá). Nejvýznamnějším rostlinným druhem je vzácný český endemit krušík polabský, který je v celosvětovém areálu vázán pouze na Čechy a Moravu.

Návrh nového znění předmětu ochrany: ekosystém hercynských dubohabřin s výskytem vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů

1.7.2 Předmět ochrany – současný stav

A. ekosystémy

ekosystém**	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis ekosystému	kód předmětu ochrany*
Hercynské dubohabřiny (L3.1)	ca 85 % (ca 2,67 ha)	<p>Porosty charakteru dubohabřiny pokrývají velkou většinu PR. Jedná se vesměs o zachovalý dvouetážový porost tvořený především dubem letním (<i>Quercus robur</i>) a habrem obecným (<i>Carpinus betulus</i>). Místy má větší zastoupení i lípa srdčitá (<i>Tilia cordata</i>), v příměsi je např. javor klen (<i>Acer pseudoplatanus</i>), vzácně jilm habrolistý (<i>Ulmus minor</i>) a další dřeviny. Jen velmi ojediněle jsou v porostu zastoupeny jehličnany smrk ztepilý (<i>Picea abies</i>) a modřín opadavý (<i>Larix decidua</i>). Keřové patro je v dubohabřině vyvinuto jen slabě. Na prudším krátkém svahu s výchozy podloží se vyskytují fragmenty blízké suťovým lesům.</p> <p>Bylinný podrost dubohabřiny je většinou rozvinutý a typický. Hojně se v něm vyskytují např. ptačinec velkokvětý (<i>Stellaria holostea</i>), svízel vonný (<i>Galium odoratum</i>), kokořík mnohokvětý (<i>Polygonatum multiflorum</i>) či pitulník horský (<i>Galebdolon montanum</i>). Druhové spektrum podrostu tvoří řada dalších druhů charakteristických pro mezofilní lesy pahorkatin. Z chráněných druhů se v dubohabřině roztroušeně až velmi hojně vyskytuje lilie zlatohlavá (<i>Lilium martagon</i>) a zejména na prudších svazích a jejich úpatí i árón plamatý (<i>Arum maculatum</i>). Ačkoliv je lesní porost v PR obklopen zemědělskou, převážně ornou půdou, je relativně málo zatížen ruderalními či nitrofilními druhy.</p> <p>V lesních porostech se dosud jen v malé míře vyskytují staré odumírající dřeviny a mrtvé dřevo obecně.</p>	A

Podíl plochy byl odhadnut na základě vlastního terénního šetření v roce 2023 a 2024, při kterém bylo do ortofotomapy zakreslováno rozšíření různých biotopů či ekosystémů, které se nacházejí na území PR.

*kód předmětu ochrany:

a = předmět ochrany spadá pod definici předmětu ochrany dle zřizovacího předpisu ZCHÚ

b = předmět ochrany překrývající se EVL/PO (v závorce je uveden kód stanoviště dle vyhl. č. 166/2005 Sb., hvězdičkou (*) jsou označena prioritní stanoviště a druhy)

c = další významný ekosystém nebo jeho složka, který je navržen k doplnění mezi předměty ochrany ZCHÚ (viz i kap. 3.4)

**Názvosloví ekosystémů je podle katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010).

Příloha:

M6 – Mapa předmětů ochrany – ekosystémy

1.8 Cíl ochrany

A. ekosystémy

ekosystém	cíl ochrany	indikátory cílového stavu
Hercynské dubohabřiny (L3.1)	Biotop hercynských dubohabřin tvořený dřevinami přirozené skladby, s věkově a prostorově heterogenní strukturou, významným	<ul style="list-style-type: none"> rozloha ekosystému ca 2,67 ha při biotopovém pojetí ekosystému (sensu Lustyk 2023, blíže kap. 2.5) se budou porosty vyznačovat stupněm degradace 1,

	<p>výskytem dožívajících stromů a mrtvého dřeva v různých fázích rozpadu, bohatými populacemi významných druhů, zejména lilie zlatohlavé a árónu plamatého, a v rozsahu celého potenciálního výskytu na území PR.</p>	<p>případně až 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasifikace stupně přirozenosti lesa (dle vyhl. MŽP č. 45/2018 Sb.) „les přírodě blízký“ • přítomnost významného množství dožívajících stromů a mrtvého dřeva • lilie zlatohlavá – roztroušený až hojný výskyt na většině plochy rezervace, početnost minimálně v řádu vyšších stovek jedinců (referenční stav viz. průzkum Gerža 2024) • árón plamatý – roztroušený až hojný výskyt na velké části rezervace, početnost minimálně v řádu vyšších stovek jedinců (referenční stav viz. průzkum Gerža 2024)
--	---	--

2. Rozbor stavu zvláště chráněného území s ohledem na předmět ochrany

2.1 Popis území a charakteristika jeho přírodních poměrů

2.1.1 Stručný popis území a jeho přírodních poměrů

Přírodní rezervace Skalecký háj se nachází asi 1 km severozápadně od obce Podbřezí, na pravém svahu nad nivou toku Dědiny (Zlatého potoka). První vyhlášení ZCHÚ bylo 15. 7. 1984 a její stávající rozloha je 3,1419 ha. Rezervaci tvoří především zachovalá smíšená dubohabřina s bohatým bylinným podrostem. Nevelký lesní porost představuje typickou ukázkou přírodě blízkých lesů v Podorlické pahorkatině.

Geomorfologie, geologie, pedologie

Dle geomorfologického členění ČR se PR nachází v geomorfologickém okrsku Rychnovský úval (podcelek Třebechovická tabule, celek Orlická tabule, podsoustava Východočeská tabule, soustava Česká tabule), na rozhraní s okrskem Ohnišovská pahorkatina. Rozpětí nadmořské výšky rezervace je ca 309 až 318 m. Chráněné území tvoří zejména svahy nad plochou nivou Dědiny, částečně zasahuje i do navazujících plošin a velmi omezeně i do ploché nivy. V severní části rezervace je svah nad nivou Dědiny rozdělen plochým údolíčkem drobného pravostranného přítoku. Orientace svahů je převážně jihozápadní.

Geologickým podkladem na území PR a v širším okolí jsou písčité slínovce až jílovce, místy silicifikované (opuky). Jedná se o sedimentární horniny druhohorního stáří bělohorského souvrství (křída, spodní-střední turon). V nejprudších částech svahů tento geologický podklad vystupuje na povrch v podobě drobných, silně zvětralých opukových skalek. V ploché nivě Dědiny a v údolíčku v severní části rezervace jsou dále nivní sedimenty holocénního stáří (Česká geologická služba, online). Půdní pokryv na území rezervace tvoří hnědé půdy – kambizem typická a pseudoglejová (místy i jejich kyselé variety). Kolem Dědiny (Zlatého potoka) a jejího přítoku v severní části rezervace se nachází fluvizem glejová (Faltysová et al. 2002).

Klimatické poměry

Dle klimatického členění ČR se PR nachází v mírně teplé oblasti MT11. Pro ni je charakteristické mírně teplé a krátké jaro, léto je dlouhé, teplé a suché, podzim je mírně teplý a krátký, zima je mírně teplá, velmi suchá a krátká s krátkým trváním sněhové pokrývky.

Charakteristiky podnebí klimatické oblasti MT11

Počet letních dnů

40-50

Počet dnů s průměrnou teplotou nad 10 °C	140-160
Počet mrazových dnů	110-130
Počet ledových dnů	30-40
Průměrná lednová teplota	-2 až -3
Průměrná červencová teplota	17-18
Počet dnů se srážkami nad 1 mm	90-100
Srážkový úhm ve vegetačním období	350-400
Srážkový úhm v zimním období	200-250
Srážkový úhm celkem	550-650
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	50-60

Hydrologické poměry

PR se nachází v povodí Dědiny (číslo hydrologického pořadí ČHP 1-02-03-0160-0-00). Samotná Dědina se přimyká k hranici PR na jejím jihozápadním okraji. V severní části rezervací protéká drobný bezejmenný tok přírodního charakteru (IDVT 10171544). Další drobný bezejmenný tok, tentokrát napřímený a zahloubený, lemuje jihozápadní hranici rezervace v její jižní části (IDVT 10171542). Oba toky záhy zprava ústí do Dědiny. V suchých obdobích roku tyto drobné potůčky pravidelně vysychají.

Fytogeografické poměry a potenciální vegetace

Z fytogeografického hlediska se rezervace nachází v oblasti Českomoravského mezofytika, v okrese 60. Orlické opuky. Ten je charakterizován uniformní květenou s převahou mezofytů nad termofyty, vegetačním stupněm suprakolinním, srážkově je víceméně nadbytkový (oceanický), s reliéfem víceméně rovnoměrně plochým i svažitém, substrátem slinitým, a krajinným pokryvem víceméně rovnoměrně lesnatým i zemědělským (Skalický 1988).

Dle mapy potenciální přirozené vegetace ČR (Neuhäuslová et al. 1997) jsou potenciální přirozenou vegetací na území rezervace a v širším okolí černýšové dubohabřiny (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*). Dle lesnické typologické mapy se území ale už nachází ve 3. vegetačním stupni s převahou buku (dubobukový). Výrazně tu převažuje soubor lesních typů 3B Bohatá dubová bučina, na prudkých svazích je přítomna 3A Lipová bučina, v údolíčku v severní části rezervace 3U Javorová jasanina a v ploché nivě Dědiny 3L jasanová olšina (ÚHÚL, online).

Flóra a vegetace

[Popis flóry a vegetace je zpracován na základě průzkumu Gerža 2024.]

Na území PR bylo při posledním průzkumu zaznamenáno 142 taxonů cévnatých rostlin. (skutečný počet bude ještě mírně vyšší). Květena území je tvořena zejména druhy mezofilních lesů a představuje reprezentativní ukázkou zachovalých lesních porostů Podorlické pahorkatiny. Téměř celou plochu rezervace tvoří hercynské dubohabřiny asociace *Galio sylvatici-Carpinetum betuli*. Jejich stromové patro tvoří především dub letní (*Quercus robur*) a habr obecný (*Carpinus betulus*), místy má větší zastoupení i lípa srdčitá (*Tilia cordata*). Vzácnou příměsí je jilm habrolistý (*Ulmus minor*). Zejména na krátkých strmých svazích, kde jsou maloplošné náznaky suťového lesa, je v příměsí více zastoupen i javor klen (*Acer pseudoplatanus*) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*). V bylinném patře jsou hojné např. ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*), svízel vonný (*Galium odoratum*), kokořík mnohokvětý (*Polygonatum multiflorum*), pitulník horský (*Galebdolon montanum*). Místy i chráněná lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*) a áron plamatý (*Arum maculatum*). Dále se v podrostu vyskytují např. strdivka nicí (*Melica nutans*), hrachor jarní (*Lathyrus vernus*), pryšec sladký (*Euphorbia dulcis*), svízel lesní (*Galium sylvaticum*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), plicník tmavý (*Pulmonaria obscura*). V jarním aspektu se na krátkou dobu objevují orsej jarní (*Ficaria verna*), zapalice žluťuchovitá (*Isopyrum thalictroides*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*), křivatec žlutý (*Gagea lutea*), sasanka hajní (*Anemone nemorosa*) a vzácně např. dymnivka bobovitá (*Corydalis intermedia*).

Podél jihozápadního okraje rezervace, na okraji nivy, jsou fragmentární porosty lužního charakteru. Stromové patro tu není ani plně vyvinuté a tvoří jej zejména jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) s příměsí dalších dřevin. Oproti dubohabřinám je v lužních partiích více rozvinuté keřové patro např. se střemchou hroznovitou (*Prunus padus*), brslenem evropským (*Euonymus europaeus*) a svídou krvanou (*Cornus sanguinea*). Řada druhů v bylinném patře je stejná jako v dubohabřině. Ve větší míře nebo jen zde se ale vyskytují některé nitrofilnější druhy, jako např. bršlice kozí noha (*Aegopodium podagraria*), čistec lesní (*Stachys sylvatica*), česnáček lékařský (*Alliaria petiolata*) a místy hojná je i invazní netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*). Přítomny jsou i některé vlhkomilnější druhy jako např. ostřice lesní a oddálená (*Carex sylvatica*, *C. remota*), kostřava obrovská (*Festica gigantea*), metlice trsnatá (*Deschamsia cespitosa*), čarovník pařížský (*Circaea lutetiana*) a v jarním aspektu se vyskytuje i bledule jarní (*Leucojum vernum*). Pod svahem v severní části PR se nachází menší silně podmáčená plocha, na které rostou silně vlhkomilné druhy jako blatouch bahenní (*Caltha palustris*), zblochan vzplývavý (*Glyceria fluitans*), řeřišnice hořká (*Cardamine amara*), rozrazil potoční (*Veronica beccabunga*) aj.

Z nebezpečných invazních druhů se vedle netýkavky malokvěté (*Impatiens parviflora*) v území vyskytuje zejména netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*). Ta tu roste především v průsecích elektrického vedení, při západních okrajích lesa podél nivy a vzácně i ve světlinách dubohabřiny v severní části rezervace. Malý porost tu má ještě křídlatka japonská (*Reynoutria japonica*).

Aktuálně byl v PR zjištěn výskyt 4 chráněných druhů: árón plamatý (*Arum maculatum*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), bledule jarní (*Leucojum vernum*) a sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*). Lilie a árón tu mají velmi bohatou populaci a též bledule tu roste celkem početně. Sněženka se tu vyskytuje jen velmi vzácně a její původ může být druhotný. Celkem 9 druhů současné květeny je uvedeno v červeném seznamu ČR (sensu Grulich 2017). Vedle chráněných druhů to jsou ještě zapalice žluťuchovitá (*Isopyrum thalictroides*), jilm habrolistý (*Ulmus minor*), rozrazil horský (*Veronica montana*), violka divotvárná (*Viola mirabilis*) a dymnivka bobovitá (*Corydalis intermedia*). V minulosti byly v PR nalezeny ještě další významné druhy. Jen jednou v 70. letech 20. století tu byl nalezen krušík polabský (*Epipactis albensis*) a v 90. letech 20. století krušík modrofialový (*Epipactis purpurata*). Další recentně nepotvrzené významnější druhy jsou v širším okolí Podorlické pahorkatiny již relativně časté.

Fauna

[Zoologická charakteristika je zpracována především na základě průzkumu Laštovic 2024. V NDOP nejsou o výskytu živočichů v PR k 8. 5. 2024 žádné údaje.]

Vzhledem k jen velmi malé rozloze PR nemá toto chráněné území pro živočichy větší význam. Jen menší část druhů zastížených aktuálním průzkumem obratlovců má k němu nějakou těsnější vazbu. Ze vzácnějších druhů ptáků, kteří tu hnízdí nebo je jejich hnízdění pravděpodobné, byli zastíženi žluva hajní (*Oriolus oriolus*) a lejsek šedý (*Muscicapa striata*). Z chráněných savců se tu vyskytuje veverka obecná (*Sciurus vulgaris*), která může mít v PR i své hnízdo v korunách či dutinách stromů. V PR a v těsném okolí bylo zaznamenáno několik druhů letounů, přičemž některé druhy zde pouze loví, jiné tu však mohou mít i své letní úkryty či mateřské kolonie (v dutinách a trhlínách stromů nebo pod jejich kůrou). Těsnější vazbu k PR mohou mít zejména netopýr nejmenší (*Pipistrellus pygmaeus*), netopýr stromový (*Nyctalus leisleri*), netopýr pestrý (*Vespertilio murinus*), netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*). Z běžných větších druhů obratlovců má přímo v PR aktivní noru liška obecná (*Vulpes vulpes*). Obojživelníci jsou zastoupeni jen nejběžnějším druhem skokanem hnědým (*Rana temporaria*). V PR se ale nenachází žádný vhodný biotop k rozmnožování a tak ji skokan využívá jen v terestrické fázi života. Při průzkumu nebyl zachycen žádný druh z plazů.

2.1.2 Přehled zvláště chráněných a významných ohrožených druhů rostlin a živočichů

Rostliny

Přehled významných rostlin na území PR je zpracován podle průzkumu Gerža 2024.

druh	kategorie podle vyhl. č. 395/1992 Sb..	stupeň ohrožení	popis biotopu druhu v ZCHÚ a aktuální početnost nebo vitalita populace, další poznámky
árón plamatý (<i>Arum maculatum</i>)	§3	C3, NT	Bohatá populace. Vyskytuje se na velké části PR. Hojně na svazích nad nivou Dědiny a na jejich úpatí. Roztroušeně v plochem údolíčku drobného potoka a na plošině v severní části rezervace.
bledule jarní (<i>Leucojum vernum</i>)	§3	C3, NT	Bohatší výskyt, v řádu stovek trsů. Ve větším počtu zejména v severní nivní části PR, v blízkosti toku Dědiny v biotopu lužního lesa. V menších počtech ještě na několika dalších místech na úpatí svahů.
dymnivka bobovitá (<i>Corydalis intermedia</i>)		C4, LC	Vzácnější druh. Nalezena na dvou místech v dubohabřině – mikroploška na východním konci PR a roztroušeně na menší ploše na svahu nad potůčkem v severovýchodní části PR.
jilm habrolistý (<i>Ulmus minor</i>)		C4, LC	Odhad nižší desítky stromů. Výskyt i starších jedinců, z nichž někteří dosahují průměru kmene kolem 0,6 m.
lilie zlatohlavá (<i>Lilium martagon</i>)	§3	C4, LC	Bohatá populace, mnoho set až několik tisíc rostlin. Roste takřka po celé ploše PR, místy roztroušeně, místy velmi hojně.
rozrazil horský (<i>Veronica montana</i>)		C4, LC	Vzácný druh. Nalezen na dvou mikroploškách – při potůčku v SV části PR a na okraji lesa a louky u prameniště poblíž toku Dědiny PR.
sněženka podsněžník (<i>Galanthus nivalis</i>)	§3	C3, NT	Vzácný druh, nižší desítky trsů. Velmi roztroušeně na úpatí svahů podél nivy. Původ rostlin v nivě Dědiny nelze spolehlivě určit. Některé zdánlivě přírodní populace často pocházejí ze starých kultur.
violka divotvárná (<i>Viola mirabilis</i>)		C4, LC	Vzácný druh. V r. 2024 nalezena na jediném místě na úpatí svahu přibližně ve střední části rezervace, výskyt pravděpodobný na více místech.
zपालice žluťuchovitá (<i>Isopyrum thalictroides</i>)		C4, LC	Bohatší výskyt. Hojně a na větší ploše v údolíčku drobného potůčku v severní části PR. Roztroušeně pak na úpatí svahů podél nivy Dědiny.

Vysvětlivky k tabulce:

kategorie podle vyhl. č. 395/1992 Sb.

§3 – ohrožený druh

stupeň ohrožení – kategorie ohrožení dle „Červeného seznamu ohrožených druhů České republiky. Cévnaté rostliny“ (Grulich 2012 sensu Grulich 2017). Na prvním místě jsou tzv. národní kategorie ohrožení, na druhém mezinárodní kategorie podle IUCN.

národní kategorie:

C3 – ohrožený druh

C4 – vzácnější druh, vyžadující pozornost

kategorie podle IUCN :

NT – druh téměř ohrožený

LC – málo dotčený

Živočichové

Přehled významných živočichů na území PR je zpracován podle průzkumu Laštovic 2024. Záznamy letounů podle Gerži z 2. 5. 2024 pomocí UZ detektoru.

Uvedeny jsou jen ty druhy, které mají k lokalitě těsnější vazbu (v PR prokazatelně nebo pravděpodobně hnízdí nebo tu nacházejí trvalejší úkryt).

druh	kategorie podle vyhl. č. 395/1992 Sb.	stupeň ohrožení	popis biotopu druhu v ZCHÚ a aktuální početnost nebo vitalita populace, další poznámky
OBRATLOVCI – ptáci			
lejsek šedý (<i>Muscicapa striata</i>)	§3		Hnízdění možné. Druh zejména listnatých starších lesů, dále se vyskytuje v parcích, sadech a zahradách. Hnízdo si staví nejčastěji v polodutinách.
žluva hajní (<i>Oriolus oriolus</i>)	§2		Zaznamenávána opakovaně, hnízdění možné. Žije hlavně v listnatých a smíšených lesích se vzrostlými stromy v blízkosti vody.
OBRATLOVCI – savci			
netopýr nejmenší (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)	§2		Typickým biotopem jsou lužní les a další biotopy s dostatkem vodních ploch. Obývá štěrbinovité úkryty v lidských stavbách, ale i v dutinách stromů (možný výskyt přímo v PR).
netopýr pestrý (<i>Vespertilio murinus</i>)	§2		Letní kolonie využívají štěrbinovité úkryty v lidských stavbách a dutiny ve stromech.
netopýr rezavý (<i>Nyctalus noctula</i>)	§2		Nejdůležitějším typem úkrytů jsou stromové dutiny, kde lze nalézt zejména letní kolonie.
netopýr stromový (<i>Nyctalus leisleri</i>)	§2		Obývá především stromové dutiny jako úkryty letních kolonií samic, ale také pro zimování (možný výskyt přímo v PR). V ČR patří ke vzácnějším druhům.
veverka obecná (<i>Sciurus vulgaris</i>)	§3		Je pravděpodobné, že má v PR své hnízdo v korunách nebo dutinách stromů, kde vyvádí mláďata.
OBRATLOVCI – obojživelníci			
skokan hnědý (<i>Rana temporaria</i>)		VU	Vzácně. V PR se nenachází vhodný biotop pro rozmnožování. Vyskytuje se tu jen v terestrické fázi života a může tu někde zimovat.

Vysvětlivky k tabulce:

kategorie podle vyhl. č. 395/1992 Sb.

§2 – silně ohrožený druh

§3 – ohrožený druh

stupeň ohrožení – kategorie ohrožení dle „Červeného seznamu ohrožených druhů České republiky. Obratlovci“ (Chobot et Němec 2017).

VU – zranitelný

2.1.3 Výčet a popis významných přirozených disturbančních činitelů působících v území v minulosti a současnosti

a) abiotické disturbanční činitele

Žádné výraznější abiotické disturbanční činitele nebyly v PR aktuálně zaznamenány.

b) biotické disturbanční činitele

Nekróza jasanu

Jedná se o houbovou chorobu jasanu ztepilého způsobenou houbovým patogenem voskovičkou jasanovou (*Hymenoscyphus pseudoalbidus*) (invazní druh zavlečený z Asie, pravděpodobně z Japonska). Postiženy jsou všechna věková stádia dřevin. Od prvních příznaků napadení starší stromy do pěti až deseti let zcela usychají a vyvracejí se. V současnosti jsou silně postihovány jasanův takřka po celém území státu.

Na území PR se nekróza jasanu projevuje, ale zatím nijak zásadně. Postižen je především biotop údolního jasanovo-olšového luhu a porosty na úpatí svahů, kde je zastoupení jasanů vyšší. V chráněném území by nemělo být usychání jasanů posuzováno z estetického nebo dokonce čistě ekonomického hlediska. Stejně tak nemá příliš smysl hledat a aplikovat rychlá a razantní opatření, neboť taková stejně neexistují a podle současných poznatků nejsou příliš účinná. Jde o součást přirozených procesů, byť ty nemusí být na první pohled vnímány příliš pozitivně. Důsledkem nekrózy jasanů je mimo jiné navyšování množství mrtvého dřeva v prostředí, což bude radě organismů ku prospěchu. V případě umělé obnovy lesa nekróza jasanů znamená, že nebude tato dřevina vysazována a bude nahrazena jinými dřevinami (na lokalitě především dubem letním) nebo bude podporována přirozená obnova jiných dřevin z náletu.

Invazní druhy rostlin

Invaze rostlinných druhů není biotickým disturbančním činitelem přesně v tom duchu, jak jej popisuje metodika plánů péče, nicméně zde je asi nejvhodnější tento element zmínit. Nejrozšířenějším invazním druhem na území PR je netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*), která je místy silně zastoupená v bylinném patře biotopu údolního jasanovo-olšového luhu. Jedná se o jeden z nejhojnějších invazních druhů na území státu. Tento druh často vytváří velké porosty rostlin, které utlačují přirozenou bylinnou vegetaci. Roste na vlhkých a stinných, případně i polostinných místech, na humózních půdách bohatých živinami. Bývá častou a někdy i dominantní složkou bylinného patra luhů a mezofilních lesů. Potlačování tohoto druhu, byť v chráněném území, nemá s ohledem na jeho masivní rozšíření a biologii smysl. Zřejmě u nás ani neexistuje případ, kde by tyto snahy byly.

Druhým nebezpečným invazním druhem v PR Skalecký háj je netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*). Na území státu se jedná o jednu z nejrozšířenějších a nejrychleji se šířících invazních rostlin. Roste především na březích větších řek, kde často vytváří souvislé a trvalé porosty. V posledních letech ale proniká stále častěji i na stanoviště od vodních toků značně vzdálená. Na území PR roste roztroušeně při spodních okrajích lesa na okraji nivy, v průsecích pod elektrovedy ve východní části PR a nalezena byla i na lesních světlinách v severozápadní části PR. Tato netýkavka je druhem spíše světlomilným s výskytem hlavně na vlhčích stanovištích a do zapojených listnatých mezofilních lesů neproniká. Pro biotop dubohabřiny v PR nebezpečí nepředstavuje. V širším okolí PR netýkavka žláznatá roste především podél toku Dědiny.

Z dalších výrazně nebezpečných invazních druhů tu roste křídlatka japonská (*Reynoutria japonica*). Ta tu má ale jen jeden bohatý porost o velikosti cca 20 m² na jihozápadním okraji PR (v blízkosti toku Dědiny).

2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti a současnosti

a) ochrana přírody

Přírodní rezervace Skalecký háj byla vyhlášena v roce 1984. Dosavadní přístup ochrany byl od vyhlášení vždy konzervativní, tedy bez navrhovaných opatření. Opatření iniciovaná a zajišťovaná OOP se omezovala jen na obnovu značení ZCHÚ. Veškerá přímá ohrožení mohou vyplynout pouze z případných nevhodných lesnických zásahů a z myslivosti. Konzervativní přístup k ochraně území lze v zásadě považovat za správný a jeho ochrana by se měla ubírat především vhodně nastavenými pravidly lesnického hospodaření.

Území PR je zahrnuto do ÚSES. Je součástí regionálního biocentra 1919 Skalka (o velikosti ca 15,7 ha) a územím prochází regionální biokoridor 785 Broumar-Skalka. Na jihozápadním okraji se PR Skalecký háj překrývá s EVL Dědina u Dobrušky. Plocha překryvu je velmi malá a vznikla nepřesným zákresem hranic EVL. Větší měrou dochází k překryvu ochrannými pásmy se sousední PP Dědina u Dobrušky (PP vyhlášená v r. 2014 v souvislosti s jmenovanou EVL).

b) lesní hospodářství

Podle historickým map bylo území PR vždy tvořeno lesem (nebo alespoň velká většina). V minulosti se jednalo o typický malý selský les obhospodařovaný zřejmě jen toulavými sečemi a s využitím výmladnosti listnáčů. Ztotožnit by se mohl s hospodářským tvarem lesa střední les (sdružený). V současnosti se jedná o les vysoký, částečně nepravou kmenovinu (vzniklou předržením výmladkových jedinců). K obohacení produkční hodnoty zde byly v minulosti v menším množství vysázeny smrky a modřiny. Lesnické zásahy v minulých desetiletích se omezovaly de facto jen na nahodilou těžbu (včetně redukce jehličnanů) a odvoz dřeva, včetně uhynulých stromů. V severozápadní části PR vznikly těžbou dva malé kotlíky, které jsou v současnosti porostlé listnatou tyčovinou.

Převod na les vysoký a s tím zpravidla spojené i vyšší zakmenění a snížený světelný požitek v podrostu vedl do jisté míry k ochuzení bylinného patra. Recentně nebyl v PR potvrzen výskyt některých druhů, které jsou typické pro světlejší doubravy (např. prvosenka jarní, zvonek broskvolistý, medovník meduňkolistý). Jde o typický důsledek převodu historických tvarů lesa výmladkového a sdruženého na les vysoký. Přitom tyto světlomilnější druhy spoluvytvářejí hodnotu chráněného území a lesních biotopů obecně.

c) zemědělské hospodaření

Zemědělská půda se v PR nevyskytuje. Nicméně zemědělstvím je území do jisté míry ovlivňováno, neboť je téměř celé obklopeno zemědělskou půdou (převážně ornou). Malá rozloha rezervace a její protáhlý tvar znamená dlouhou hranici a zónu kontaktu s okolními pozemky. Vliv zemědělského hospodaření v okolí se projevuje na jisté eutrofizaci a ruderalizaci lesního porostu, vliv bude mít i používání různých biocidů na orné půdě. Při průzkumu PR v r. 2023 (Laštovic 2024) bylo zaznamenáno přímé zasažení okrajových částí lesního porostu organickými hnojivy.

d) myslivost

PR je součástí honitby CZ5202110029 Podbřezí. V roce 2024 byla v rezervaci nalezena 2 krmná zařízení – zásypy pro pernatou zvěř. Ty se již nepoužívají a postupně se rozpadají. Umístování krmných zařízení je v rozporu s ochranou chráněného území. Bývají především zdrojem eutrofizace a ruderalizace. Působení spárkaté zvěře se projevuje likvidací přirozené obnovy dřevin i výsadeb. Pouze masivní nálet jasanů, habrů a javorů od určitého množství okusu odolává. Přirozená obnova dubu je zde zcela eliminována.

e) rekreace a sport

Územím neprochází žádná značená turistická trasa či stezka a ani dalšími cestami není území

pro širokou veřejnost příliš dostupné. Malá přístupnost a určitá odlehlost znamenají, že rekreačními a sportovními aktivitami PR ovlivňována či ohrožována nijak není.

f) další způsoby využití – produktovody a energovody

Přes území rezervace jsou vedeny elektrovody a plynovod. Především elektrovody ve východní části PR mají trvalý negativní dopad na fragmentaci lesa a omezení funkce ZCHÚ na části území.

2.3 Související plánovací dokumenty, správní akty a opatření obecné povahy

- Nařízení vlády č. 318/2013 Sb., kterým se stanoví národní seznam evropsky významných lokalit.
- Územní plán Podbřezí. Úplné znění po vydání Změny č.1a. Zhotovitel REGIO, projektový ateliér s.r.o., 2018.
- LHO Dobruška 507823, platnost LHO 1. 1. 2016 – 31. 12. 2025
- rozhodnutí o kategorizaci lesů vydané KÚ Královéhradeckého kraje pod č.j.: 5978/ZP/2006 – les zvláštního určení podle § 8/2a lesního zákona 289/95 Sb., kód 32a

2.4 Současný stav zvláště chráněného území a přehled dílčích ploch

2.4.1 Základní údaje o lesích na lesních pozemcích

Přírodní lesní oblast	26 Podhůří Orlických hor
Lesní hospodářský celek / zařizovací obvod	LHC 507 823
Výměra LHC (zařizovacího obvodu) v ZCHÚ (ha)	3,14 ha
Období platnosti LHP (LHO)	1. 1. 2016 – 31. 12. 2025
Organizace lesního hospodářství	Obec s rozšířenou působností Dobruška LHO Dobruška

Přehled výměr a zastoupení souborů lesních typů

Přírodní lesní oblast:				
Soubor lesních typů (SLT)	Název SLT	Přirozená dřevinná skladba SLT*	Výměra (ha)**	Podíl (%)
3A	Lipová bučina	BK 5, LP 2, DB 1, JV 1, JD 1	0,55	18
3B	Bohatá dubová bučina	BK 6, DB 3, HB 1, JD, LP, slabě keře	1,96	62
3L	Jasanová olšina	OL 7, JS 3, SM (TPČ, OS)	0,21	7
3U	Javorová jasenina	JS 4, BK 3, JD 2, JV 1, SM, DB	0,42	13
Celkem			3,14	100

*Přirozená skladba je podle publikace Plíva 1987. Určena je pro veškeré plochy PUPFL.

**Přehled výměr SLT vychází z poslední typologické mapy ÚHÚL (dostupné online). V hospodářské knize platných LHO je pro porostní skupiny na území rezervace určen jako jediný SLT 3B.

Přílohy:

T1 - Popis lesních porostů a výčet plánovaných zásahů v nich

M3 - Mapa dílčích ploch a objektů

M4 - Lesnická mapa typologická

M5 - Mapa stupňů přirozenosti lesních porostů

2.5 Souhrnné zhodnocení stavu předmětů ochrany, výsledků předchozí péče, dosavadních ochrannářských zásahů do území a závěry pro další postup

A. ekosystémy

ekosystém:	Hercynské dubohabřiny (L3.1)
indikátory cílového stavu	aktuální hodnoty indikátorů a zhodnocení stavu a trendu vývoje ekosystému ve vztahu k provedené péči a působícím vlivům
rozloha ekosystému ca 2,67 ha	Biotop se v PR dlouhodobě vyskytuje de facto na 100 % možného výskytu (ca 2,67 ha). Plocha potenciálního výskytu je trvale snížena v trase elektrovedů na východním konci PR (o ca 0,14 ha).
	stav: dobrý
	trend vývoje: setrvalý
při biotopovém pojetí se budou porosty vyznačovat stupněm degradace max.1, případně až 2	Degradace přírodních biotopů je hodnocena podle metodiky aktualizace biotopů (sensu Lustyk 2023) v 5 stupních: 0, 1, 2, 3, W. Biotop L3.1 je na území PR převážně velmi zachovalý a uvedenou metodikou by byly zdejší porosty hodnoceny ve velké většině stupněm 1, maximálně stupněm 2 (při zohlednění jisté míry subjektivity hodnocení tohoto parametru). Degradční faktory biotopu jsou v PR následující: 1) lesnické ovlivnění, zejména zjednodušená prostorová a věková struktura, omezená přítomnost stanovištně nepůvodních dřevin (smrk, modřín) 2) vliv zvěře, absence přirozené obnovy hlavní dřeviny dubu 3) jistá přítomnost ruderalních a nitrofilních druhů v bylinném patře, zejména v okrajových částech na kontaktu s ornou půdou
	stav: dobrý
	trend vývoje: setrvalý
klasifikace stupně přirozenosti lesa (dle vyhl. MŽP č. 45/2018 Sb.) „les přírodě blízký“	Pro potřeby tohoto plánu péče byly lesní porosty v PR hodnoceny jako „les významný pro biodiverzitu“ (viz. příloha M5). Z hlediska jejich složení a struktury je možné porosty hodnotit i jako „les přírodě blízký“ (stejně hodnocení bylo i v předešlém plánu péče). Lesnické zásahy se v PR již po několika desetiletí omezují jen na velmi nahodilou těžbu a odvoz dřeva. V minulých letech byly těženy především cizorodé dřeviny smrk a modřín.
	stav: dobrý
	trend vývoje: setrvalý
přítomnost významného množství dožívajících stromů a mrtvého dřeva	Ponechávání jistého množství dřevin na dožití a samovolnému rozpadu je jednou z klíčových podmínek příznivého stavu rezervace a zachování jejich hodnot a významu. Plánem péče je stanoveno ponechávat bez zásahu a k rozpadu na místě kostru horní etáže porostu o zakmenění (zápoji) 0,3-0,4. V současnosti je množství dožívajících stromů a mrtvého dřeva v PR poměrně malé. Množství mrtvého dřeva se v posledních letech navýšilo kvůli nekróze jasanů (padlé dřevo zejména na úpatí svahů). Jak bude stanovena hodnota dřevin ponechaných do rozpadu naplňována nebo jaká je bilance padlého dřeva bude možné sledovat především z dlouhodobějších ukazatelů těžby nebo z velmi přesného vyhodnocení porostu. Jinak je množství mrtvého dřeva a přítomnost odumírajících stromů hodnoceno především subjektivně. Porosty v rezervaci a tento jejich atribut mohou být ovlivněny i nelegální těžbou a odvozem mrtvého dřeva, zejména v lépe přístupných částech.
	stav: zhoršený
	trend vývoje: zlepšující se
lilie zlatohlavá – roztroušený až hojný	Lilie zlatohlavá (<i>Lilium martagon</i>) patří mezi zvláště chráněné druhy a charakteristické druhy mezofilních listnatých lesů. Při budoucím hodnocení

výskyt na většině plochy PR, početnost minimálně v řádu vyšších stovek jedinců	její populace na území PR bude vycházeno ze stavu v letech 2023-2024 (cf. Gerža 2024). Aktuálně tu lilie roste roztroušeně, místy až velmi hojně takřka po celém území rezervace. Početnost je v řádu mnoha set až tisíců jedinců.	
	stav:	dobrý
	trend vývoje:	(pravděpodobně) setrvalý
árón plamatý – roztroušený až hojný výskyt na velké části PR, početnost minimálně v řádu vyšších stovek jedinců (ramet)	Árón plamatý (<i>Arum maculatum</i>) patří mezi zvláště chráněné druhy a v rámci Podorlické pahorkatiny má v této rezervace poměrně bohatou populaci. Při budoucím hodnocení jeho populace na území PR bude vycházeno ze stavu v letech 2023-2024 (cf. Gerža 2024). Aktuálně tu árón roste především na prudších svazích a jejich úpatí, většinou hojně. Jen velmi roztroušeně roste na plošině a v údolíčku v severozápadní části rezervace. Árón tvoří většinou malé plošky hustých genet.	
	stav:	dobrý
	trend vývoje:	(pravděpodobně) setrvalý

Souhrn dosud prováděných zásahů a opatření v PR a vyhodnocení vlivu na předměty ochrany

PR byla vyhlášena v roce 1984. Ochrana a péče o přírodě blízké lesní porosty dlouhodobě spočívá především v šetrném lesnickém hospodaření. To se na území PR již po několik desetiletí omezuje de facto jen na nahodilou těžbu jednotlivých stromů (často cizorodých dřevin smrku a modřínu). Tento přístup je ideální a nevyžaduje žádnou intervenci OOP (vyjma dohledu na dodržování pravidel stanovených plánem péče).

2.6 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize

Vážnější kolize zájmů mezi jednotlivými významnými fenomény v PR se nepředpokládají. Podpora bohatě strukturovaného lesního porostu tvořeného dřevinami přirozené skladby je zcela v souladu s potřebami významných druhů zdejší flóry a fauny.

3. Plán zásahů a opatření

3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření v ZCHÚ

3.1.1 Rámcové zásady péče o ekosystémy a jejich složky nebo zásady jejich jiného využívání

a) péče o lesní ekosystémy na lesních pozemcích

Stávající plán péče vychází z rámcových zásad předchozího plánu péče, které byly pro předmět ochrany stanoveny vhodně. Pokud má tato PR plnit své poslání, musí být na místě neustále zachována celoplošná základní kostra horní etáže porostu (zejména vzrostlé DB) o zakmenění (zápoji) 0,3-0,4. Obnovu porostu provádět skupinovitou formou s velikostí obnovních prvků do 0,05 ha, s výběrným principem těžby bez přiřazování. Tím by měla být zajištěna diferencovaná horizontální a vertikální struktura porostu. Umělá obnova a veškeré pěstební zásahy budou zaměřeny především na základní dřevinu dub. Pro zabezpečení obnovy je nutná účinná ochrana odrůstajících stromků proti okusu zvěří.

V ideálním případě by měly být v porostu zastoupeny souběžně a téměř nepřetržitě jak stadium dospělosti, tak stadium rozpadu tak i stadium obnovy. Nicméně s ohledem na jen velmi malou rozlohu PR je dosažení tohoto ideálního stavu jen asi těžko dosažitelné. Vždy by však měly být zastoupeny v dostatečném množství dožívající a odumřelé jednotlivé stromy, především silných dimenzí s dutinami a suchými větvemi. Důležité je také to, aby v porostu zůstávala dřevní hmota v různém stupni rozpadu. Proto nebudou odstraňovány zlomy a vývraty a silné větve padlé na zem. Senescentní jedinci stromů a mrtvé dřevo je zcela

nezbytným atributem pro celou řadu dalších organismů (ptáci hnízdící v dutinách, stromové druhy netopýrů, úkryt pro další drobné savce, obojživelníky, plazy, mykoflóra, xylofágní druhy hmyzu). S ohledem na rozvoj a rozmanitost bylinného patra (a na něj vázané další organismy) je vhodné udržovat v porostu mírně snížené zakmenění.

Poznámka k újmám z hospodaření:

Vlastník pozemků může žádat o kompenzaci újmy podle vyhlášky č. 335/2006 Sb, kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením lesního hospodaření. Finanční náhradu jako kompenzaci újmy lze vypořádat např. v případě vymezení bezzásahových ploch, ponechání části stromů na dožití či ponechání mrtvého dřeva k přirozenému rozpadu.

Rámcová směrnice péče o lesní porosty na lesních pozemcích

Číslo směrnice	Kategorie lesa	Soubory lesních typů
1	les zvláštního určení §8/2a, kategorie 32a	3A Lipová bučina 3B Bohatá dubová bučina 3L Jasanová olšina 3U Javorová jasenina
Cílový předmět ochrany		biotopy Hercynské dubohabřiny (L3.1) a Údolní jasanovo-olšové luhy (L2.2)
Předpokládaná cílová druhová skladba dřevin		
SLT	Druhy dřevin a jejich orientační podíly v cílové druhové skladbě	
3A	DB 50, LP 20, (KL, JV) 20, JL 5, HB 5	
3B	DB 60, HB 20, LP 20, JLH +	
3L	OL 70, KL 30, JLH +	
3U	DB 50, KL 30, LP 10, HB 5, (JL, JLH) 5, OL +	
Poznámky k CDS:		
1) Cílová druhová skladba je oproti té přirozené pro potřeby plánu péče silně pozměněná. Jsou vyloučeny jehličnaté dřeviny (SM a JD) a také JS, který je aktuálně silně postižen hynutím v důsledku napadení houbovými patogeny (nahrazen DB a JV). Hlavní změna ale spočívá v tom, že je přiblížena 2. vegetačnímu stupni a za základní dřevinu je u SLT 3A, 3B a také 3U určen DB, nikoliv BK. DB je hlavní dřevinou v PR i nyní a není důvod to měnit.		
2) Uvedené zastoupení druhů dřevin CDS je jen orientační, rozhodující je dynamika jejich přirozené obnovy, vitality a působících přírodních i lidských vlivů.		
Porostní typ A		
DUBOVÝ (SMÍŠENÝ)		
Základní rozhodnutí		
Hospodářský způsob (forma)		
Kombinovaný – skupinovitě formy s výběrnými prvky		
Obmýtí		Obnovní doba
DB 160 – f ostatní listnáče 100-140 – f		nepřetržitá
Dlouhodobý cíl péče o lesní porosty		
Prostorově a věkově heterogenní listnatý porost tvořený dřevinami přirozené druhové skladby a s převahou dubu. Porosty se stálým zastoupením dožívajících jedinců silných dimenzí zejména dubu a přítomností mrtvého dřeva v různém stupni rozkladu.		
Způsob obnovy a obnovní postup, včetně doporučených technologií		

Skupinovitý výběr do 0,05 ha a výběrný princip těžby bez přiřazování. Ponechávat nedomýcené dřeviny PDS (zejména DB) o zakmenění (zápoji) 0,3-0,4 na dožití a přirozenému rozpadu na místě. Při těžbě šetřit nejmladší etáž porostu (možné odstranit jen poškozené, deformované či jinak silně neperspektivní jedince).

Rozsah a umístění úmyslné těžby provádět vždy po dohodě s OOP (vyjma těžby SM a MD).

Zachovávat souvislý porostní plášť.

Výběr je žádoucí zaměřit dvěma různými směry: 1) uvolňovat perspektivní jedince v různých úrovních, 2) aby byly částečně osluněny staré dřeviny ve fázi odumírání (zejména duby).

Umělá obnova DB do větších mezer nebo více prosvětlených částí. Též umělá obnova vzácnějších dřevin (JL, JLH), jinak dát přednost náletu dřevin. Výsadba v řidším sponu, ca 2 x 2 m.

Způsob zalesnění, stanovení druhů a procento melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu

Umělá obnova především DB, u dalších dřevin preference náletu. Sadba jamková poloostrodků s krytokořennými sazenicemi.

Podíl MZD → 100 %. Za MZD jsou pro potřeby plánu péče považovány pouze dřeviny shodné s PDS dle jednotlivých SLT.

Dřeviny uplatňované při zalesnění za použití umělé obnovy (%)

Dle orientační cílové druhové skladby podle jednotlivých SLT. Umělá obnova především DB, u dalších dřevin preference náletu.

Péče o nálety, nárosty a kultury a výchova porostů

Při koncentrovanější výsadbě nebo zmlazení na větších mezerách skupinová ochrana oplocením. V případě jednotlivých dosadeb individuální ochrana (preference pletiva či dřevěných oplůtků před plastovou ochranou). Průběžná kontrola a oprava oplocení.

Mechanická ochrana proti buření (vyžínání, výřez keřů), nepoužívat herbicidy.

Při výchově porostů provádět pozitivní výběr především DB. Dále výběry druhové za účelem odstraňování geograficky a stanovištně nepůvodních druhů dřevin (SM, MD). Výchovnými zásahy udržovat mírně snížené zakmenění porostu na hodnotě 0,8-0,9.

Opatření ochrany lesa včetně provádění nahodilých těžeb

Neprovádí se nahodilá těžba – ponechávat zlomy, souše a vývraty listnatých dřevin na místě k přirozenému rozkladu. Bez omezení lze zpracovávat stromy a jejich části padlé na cesty, stavby, nadzemní produktovody a přilehlé nelesní pozemky.

Bez omezení lze asanovat jehličnaté dřeviny napadené kalamitními škůdci.

Nepoužívat herbicidy, ostatní chemické prostředky ochrany lesa (biocidy) v minimální míře a jen po konzultaci s orgánem ochrany přírody (na území PR na základě výjimky OOP dle zákona č. 114/1992 Sb). Možné je použití repelentů, lepů, feromonových náplní do lapačů.

Upřednostňovat technologie minimalizující škody na terénu a přirozené obnově. Těžbu provádět optimálně mimo vegetační sezónu a hnízdní období (od 1. 11. do 31. 3.) a za vhodných klimatických podmínek (sucho, zámraz).

Poznámka

Přílohy:

M4 - Lesnická mapa typologická

M5 - Mapa stupňů přirozenosti lesních porostů

b) péče o populace a biotopy rostlin a hub

Principy ochrany a hospodaření v lesním porostu – udržování vhodné dřevinné skladby a rozmanité horizontální a věkové struktury porostu by měly zajistit i vhodné podmínky pro vzácnější druhy rostlin. Z hlediska hub je důležitý princip ponechávání velkého množství mrtvého dřeva. Další opatření nejsou nutná.

c) péče o populace a biotopy živočichů

Péče o populace a biotopy živočichů by měla být již dostatečně zajištěna nastavenými pravidly ochrany a péče o lesní porosty. Z hlediska živočichů je podstatné ponechávat v porostu staré a odumírající dřeviny a mrtvé dřevo v různém stupni rozpadu. Na tyto prvky jsou vázány mnohé druhy bezobratlých (sloužící jako potrava), ale i obratlovců (ptáci, netopýři a další savci), kteří zde nacházejí svá útočiště, úkryty i možnosti hnízdění a zimování. Na podporu živočichů se dále navrhuje další specifická opatření:

- Vytvoření jedné či dvou menších tůň vyhloubením na mokřadní ploše na úpatí svahu v severní části PR (přibližně 50°16'0.12"N, 16°12'0.95"E). V případě dvou tůň se navrhuje plocha každé cca 25 m², v případě jedné tůně plocha cca 50 m². Tůně budou mít rozlišeny mělkou a hlubší zónu v poměru cca 2:1. Mělká zóna bude do 0,3-0,5 m hloubky, hluboká až do 1 m. K hloubení bude použita vhodná technika (nutné s ohledem na navrženou velikost), místo je dobře dostupné. Vytěžený materiál je nutné odvézt mimo lokalitu. Tůně budou hloubeny v suchém období roku (2. polovina léta) nebo při zámrazu.
- Lesní porost je vhodné doplnit několika hnízdními budkami (zejména z důvodu nedostatku hnízdních dutin pro sovy a pěvce).

Poznámky k likvidaci porostu křídlatky

Nejvhodnější metodou likvidace je aplikace herbicidu na list, musí být zasažena maximální listová plocha. Nejvyšší účinnost vykazuje aplikace herbicidu koncem léta, jelikož v té době se rostliny chystají na překonání zimního období a zatahují asimiláty z nadzemních částí do kořenového systému a tím pádem lépe transportují i herbicid do podzemní části rostliny. Při aplikaci je nutné dbát na vhodné počasí (slunečné) a doporučenou koncentraci roztoku. Vyšší, než doporučené koncentrace, nezvyšují účinnost likvidace, protože rostliny reagují okamžitým shozením listů a netransportují herbicid do oddenků a po postřiku tedy opět obrazí. Za 2 – 3 týdny po prvním postřiku bude překontrolováno ošetřené území a znovu aplikován herbicid na rostliny, které přežily. Tento postup musí být opakován až do úplného zničení porostu. V následujících letech je nutná kontrola porostu i blízkého okolí, neboť křídlatky mají značnou regenerační schopnost.

3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území

a) lesy na lesních pozemcích

Výčet navrhovaných zásahů na lesních pozemcích je podrobně uveden v tabulce v příloze T1.

Příloha:

T1 - Popis lesních porostů a výčet plánovaných zásahů v nich

M3 - Mapa dílčích ploch a objektů

3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností

Ochranné pásmo PR je tvořeno především zemědělskou ornou půdou. Z toho vyplývají některé negativní vlivy. Při zemědělských pracích je oráno až k samé hranici PR, kde dochází orbou k přímému ničení kořenů a kmenů. Zároveň jsou okrajové části lesního porostu v PR zasahovány organickými hnojivy (24. 7. 2023 pozorováno zasažení chlévskou mrvou, Laštovic) a zcela jistě i biocidy aplikovanými na polích. Pozemky v ochranném pásmu by

bylo daleko vhodnější využívat jako trvalé travní porosty. V případě orné půdy by mělo být v úzkém pásu podél PR vyloučeno používání biocidů. Nabízí se možnost založení biopásů v rámci agroenvironmentálně-klimatických opatření.

V ploše ochranného pásma je možné dle § 37 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. provádět stavební činnosti, terénní a vodohospodářské úpravy, změny kultury pozemku, použití chemických prostředků, a stanovení způsobu hospodaření v lesích jen se souhlasem orgánu ochrany přírody.

3.3 Zaměření a vyznačení území v terénu

PR není zaměřena. Vyhlášena je v hranicích parcely č. 3374 v k. ú. Podbřezí, s vyjmutím části zasahující do PP Dědina u Dobrušky. Navrhuje se geodetické zaměření PR a zhotovení ZPMZ.

Při terénním šetření na jaře 2024 bylo nalezeno 7 cedulí se státním znakem. Pět cedulí je relativně nových a jsou v dobrém stavu. Dvě jsou starší a ta nejstarší je umístěna na nepříliš vhodném místě. Obecně jsou téměř všechny cedule umístěny více v porostu, takže z vnějšího okolí nejsou příliš viditelné. V druhé půlce platnosti plánu péče bude žádoucí stav cedulí zkontrolovat a pravděpodobně vyměnit (mimo té úplně nejstarší a nevhodně umístěné, tu by bylo vhodné úplně odstranit). Ke zvážení je nově umístit cedule více ke kraji lesního porostu, byť by nebyly striktně na hranici PR. Pruhové označení hranic je aktuálně také stále v dobrém stavu, ale je značně nesouvislé. Hranice PR je však přirozeně dána okrajem lesa a tak o jejím průběhu není pochyb.

3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území

Bez návrhu.

3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejnosti

Z důvodů značné odlehlosti a omezené dostupnosti není PR rekreačními a sportovními aktivitami nijak ovlivňována či ohrožována. Plán péče nenavrhuje žádnou regulaci rekreačního ani sportovního využití území PR.

3.6 Návrhy na vzdělávací a osvětové využití území

V PR je možné provádět odborné exkurze nebo ji využívat k ekologicko-výchovným akcím. Pouze ale jen v té míře, aby neutrpěly chráněné fenomény a s vědomím OOP.

3.7 Návrhy na průzkum či výzkum a monitoring předmětu ochrany území

Průzkumy se musí soustředit především na monitoring stavu a vývoje předmětů ochrany. Především pak na monitoring indikátorů stanovených v kapitole 1.8. Pro komplexní vyhodnocení stavu PR a dosavadní péče je žádoucí provést na sklonku platnosti plánu péče následující průzkumy:

- Průzkum obratlovců, který bude obsahovat i srovnání s průzkumem z roku 2023 až 2024 (Laštovic 2024).
- Botanický průzkum, který bude obsahovat 1) podrobnou floristickou inventarizaci a 2) mapování a vyhodnocení přírodních biotopů (podle metodiky Lustyk 2023, v aktuální verzi).

4. Závěrečné údaje

4.1 Předpokládané orientační náklady hrazené orgánem ochrany přírody podle jednotlivých zásahů (druhů činností)

Druh zásahu (činnost)	Odhad množství (např. plochy)	Četnost zásahu za období plánu péče – 10 let	Orientační náklady za období platnosti plánu péče (Kč)
Obnova (výroba a instalace) tabulového značení PR ¹ (včetně demontáže cedulí starých).	6	1 x	31960
Obnova pruhového značení PR ² .	cca 1700 m	1 x	4060
Likvidace porostu křídlatky japonské aplikací herbicidu ³ .	porost cca 20 m ²	10 x	40000
Opatření na ochranu obnovy lesa – ochrana výsadeb či zmlazení oplocením nebo individuální ochrana (pletivo či dřevěné oplůtky) ⁴ .			100000
Vytvoření dvou tůní o velikosti cca 25 m ² nebo jedné dvojnásobné rozlohy ⁵ .	50 m ²	1 x	35750
Instalace budek pro ptáky ⁶ .		1 x	20000
Biologické průzkumy – botanický průzkum, průzkum obratlovců		1 x	60000
N á k l a d y c e l k e m (Kč)			291770

Předpokládané orientační náklady jsou stanoveny pouze s ohledem na § 68 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb. Finančně-právní stránka je vždy řešena až před realizací konkrétních zásahů.

Veškeré ceny jsou uvedeny bez DPH a odpovídají nákladům obvyklých opatření MŽP vydaných v roce 2023.

- 1 – Kalkulována je cena 5160 Kč/ks a jednorázová základní částka za provedení opatření 1 000 Kč.
- 2 – Kalkulována je základní sazba 1800 Kč/km a 1000 Kč jednorázová základní částka za provedení.
- 3 – Četnost opakování a předpokládané náklady jsou jen orientační. Zásah by měl probíhat každoročně až do úplné likvidace porostu.
- 4 – Hodnota položky je jen orientační. Bude záležet především na rozsahu obnovní těžby a způsobu obnovy dohodnuté s OOP. Během platnosti plánu péče se bude zřejmě jednat o opatření jednorázové povahy, pokud bude vůbec realizováno.
- 5 – Kalkulována je sazba 415 Kč/m² (tvorba tůní strojem, odvoz odtěženého materiálu nad 2 km) a jednorázová základní částka za provedení opatření 15 000 Kč.
- 6 – Dle ceníku jsou budky pro malé ptáky 970 Kč/ks, pro větší druhy ptáků 2200 Kč/ks

4.2 Použité podklady a zdroje informací

- Faltysová H., Mackovčín P., Sedláček M. et al. (2002): Královéhradecko. In: Mackovčín P. et Sedláček M. [eds.]: Chráněná území ČR, svazek V. AOPK ČR a EkoCentrum Brno, Praha.
- Grulich V. (2017): Červený seznam cévnatých rostlin ČR. – In: Grulich V. et Chobot K. [eds.], Červený seznam ohrožených druhů České republiky, cévnaté rostliny, Příroda 35: 75–132.
- Gerža M. (2024): Botanický inventarizační průzkum PR Skalecký háj – flóra. Ms., depon. in KÚ Královéhradeckého kraje, odbor živ. pr. a zem., Hradec Králové.
- Chobot K. et Němec M. [eds.] (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. Příroda č. 34, Praha.
- Chytrý M., Kučera T., Kočí M., Grulich V. et Lustyk P. [eds.] (2010): Katalog biotopů České republiky. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

- Chytrý M. [ed.] (2013): Vegetace České republiky. 4. Lesní a křovinná vegetace (Vegetation of the Czech Republic 4. Forest and scrub vegetation). Academia, Praha.
- Kolektiv (2004): Rámcové zásady lesního hospodaření pro typy přírodních stanovišť v územích soustavy Natura 2000 v České republice. Základní doporučení pro hospodářské soubory. Ministerstvo životního prostředí, PLANETA XII, 3/2004.
- Laštovic F. (2024): Zoologický průzkum PR Skalecký háj. Ms., depon. in KÚ Královéhradeckého kraje, odbor živ. pr. a zem., Hradec Králové.
- Lustyk P. (2023): Metodika mapování biotopů České republiky. AOPK ČR, Praha.
- Mikeska M. (2015): Plán péče o přírodní rezervaci Skalecký háj na období 2015 - 2025. Ms., depon. in Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Hradec Králové.
- Neuhäuslová Z., Moravec J., Chytrý M., Sádlo J., Rybníček K., Kolbek J. et Jirásek J. (1997): Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky 1 : 500 000. Botanický ústav AV ČR, Průhonice.
- Plíva K. (1987): Typologický klasifikační systém ÚHÚL. ÚHÚL Brandýs nad Labem.
- Quitt E. (1971): Klimatické oblasti Československa. Stud. Geogr. 16: 1–79.
- Quitt E. (1975): Mapa klimatických oblastí ČSR 1 : 500 000. Geografický ústav ČSAV, Brno.
- Skalický V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. In Hejný S., Slavík B. [eds.] (1988): Květena České republiky 1: 103–121, Academia, Praha.

Internetové zdroje

- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Mapový server. <http://webgis.nature.cz/mapomat/>
- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Nálezová databáze ochrany přírody (NDOP). On-line databáze, dostupné z: <http://portal.nature.cz>.
- Česká geologická služba. Dostupné z: <https://cgs.gov.cz/>
- Český ústav zeměměřičský a katastrální, nahlížení do katastru nemovitostí. Dostupné z: <https://nahlizeni.dokn.cuzk.cz>.
- Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, katalog mapových informací. Dostupné z: <http://www.uhul.cz/mapy-a-data/katalog-mapovych-informaci>.
- Vodohospodářský informační portál, Dostupné z: <https://voda.gov.cz/portal/cz/>.

4.3 Seznam používaných zkratk

- AOPK ČR – Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
- CDS – cílová druhová skladba
- ČGS – Česká geologická služba
- DP – dílčí plocha
- EVL – evropsky významná lokalita
- CHOPAV – chráněná oblast přirozené akumulace vody
- JPRL – jednotka prostorového rozdělení lesa
- KN – katastr nemovitostí
- KÚ – krajský úřad
- LHC – lesní hospodářský celek
- LHO – lesní hospodářské osnovy
- OP – ochranné pásmo
- OOP – orgán ochrany přírody
- ORP – obec s rozšířenou působností
- PDS – přirozená dřevinná skladba
- PP – přírodní památka
- PR – přírodní rezervace
- PUPFL – pozemek určený k plnění funkce lesa
- SDO – soubor doporučených opatření
- SLT – soubor lesních typů
- ÚSES – územní systém ekologické stability

ÚSOP – Ústřední seznam ochrany přírody
ZCHÚ – zvláště chráněné území

4.4. Podklady pro plán péče zpracoval

Mgr. Michal Gerža
Sedloňov 133, 517 91 Deštné v Orlických horách
tel.: 776829741, e-mail: gerzamichal@centrum.cz

Plán péče není dílem autorským, ale úředním podle § 3 písm. a) zákona č. 121/2000 Sb. (autorský zákon).

5. Přílohy

- Tabulky:** Příloha T1 - **Popis lesních porostů a výčet plánovaných zásahů v nich** (Tabulka k bodu 2.4.1 a k bodu 3.1.2).
- Mapy:** Příloha M1 - **Orientační mapa s vyznačením území**
- Příloha M2 - **Katastrální mapa se zákresem ZCHÚ a jeho ochranného pásma**
- Příloha M3 - **Mapa dílčích ploch a objektů**
- Příloha M4 - **Lesnická mapa typologická**
- Příloha M5 - **Mapa stupňů přirozenosti lesních porostů**
- Vrstvy:** Příloha V1 - **Digitální grafické znázornění průběhu hranic dílčích ploch**
- Fotografie:** Příloha F1 – **Fotodokumentace**

Příloha T1 – Popis lesních porostů a výčet plánovaných zásahů v nich

LHO Dobruška, 507823

označení JPRL/dílčí plochy	etáž	výměra etáže (ha)	číslo rámcové směrnice /porostní typ	dřeviny	Zastoupení dřevin (%)	stupeň přirozenosti	doporučený zásah	naléhavost	poznámka (další charakteristika, významné druhy atd.)				
307Hb16/8	16	2,34	1A	DB	50	5	Ponechávat zlomy, souše a vývraty na místě (neprovádět nahodilou těžbu, vyjma případů uvedených v rámcové směrnice v kap. 3.1.1). Možné je úmyslnou těžbou založit 1 až 2 obnovní prvky, každý cca 0,05 ha. Šetřit nejmladší etáž. Způsob obnovy viz rámcová směrnice v kap. 3.1.1.	1	Etážová diferencovaná listnatá kmenovina, s ojediněle vtroušenými SM a MD, dále BB +, JL +. Případnou těžbu provádět dle platného plánu péče po konzultaci s OOP.				
				HB	25								
				LP	10								
				JS	5								
				MD	5								
				KL	3								
				SM	2								
				8	0,58					LP	35	Výsadba DB do světlin při SZ okraji PR, ve sponu 2 x 2 m, v ochraně (ideálně malé oplocenky).	2
				JS	25					Možné je dotěžit veškerý SM a MD.	3		
				HB	20					Likvidace porostu křídlatky japonské aplikací herbicidu, cca 20 m ² . Lokalizace porostu N 50,2667278°, E 16,2001615°.	2		
KL	15												
DB	5												
307Hb2	2	0,10	1A	JS	50	5	Prořezávka, hlavně JS (neperspektivní kvůli aktuální nekróze jasanů). Podpora cennějších dřevin – v kotlících vzácně rostou i JLH a HB, Též šetřit lískové keře.	2	Dva malé listnaté kotlíky.				
KL	50												
307Hb401		0,10					Bez navrhovaného zásahu. Je možné provádět běžnou údržbu elektrovodu, bez aplikace herbicidů.		Druh bezlesí: produktovody a elektrovyody Zmlazování keřů (hlavně trnky) a náletů.				
307Hb402		0,04					Bez navrhovaného zásahu. Je možné provádět běžnou údržbu elektrovodu, bez aplikace herbicidů.		Druh bezlesí: produktovody a elektrovyody Zmlazování keřů a náletů, na svahu jsou obnažené drobné plochy opukové sutě.				

naléhavost

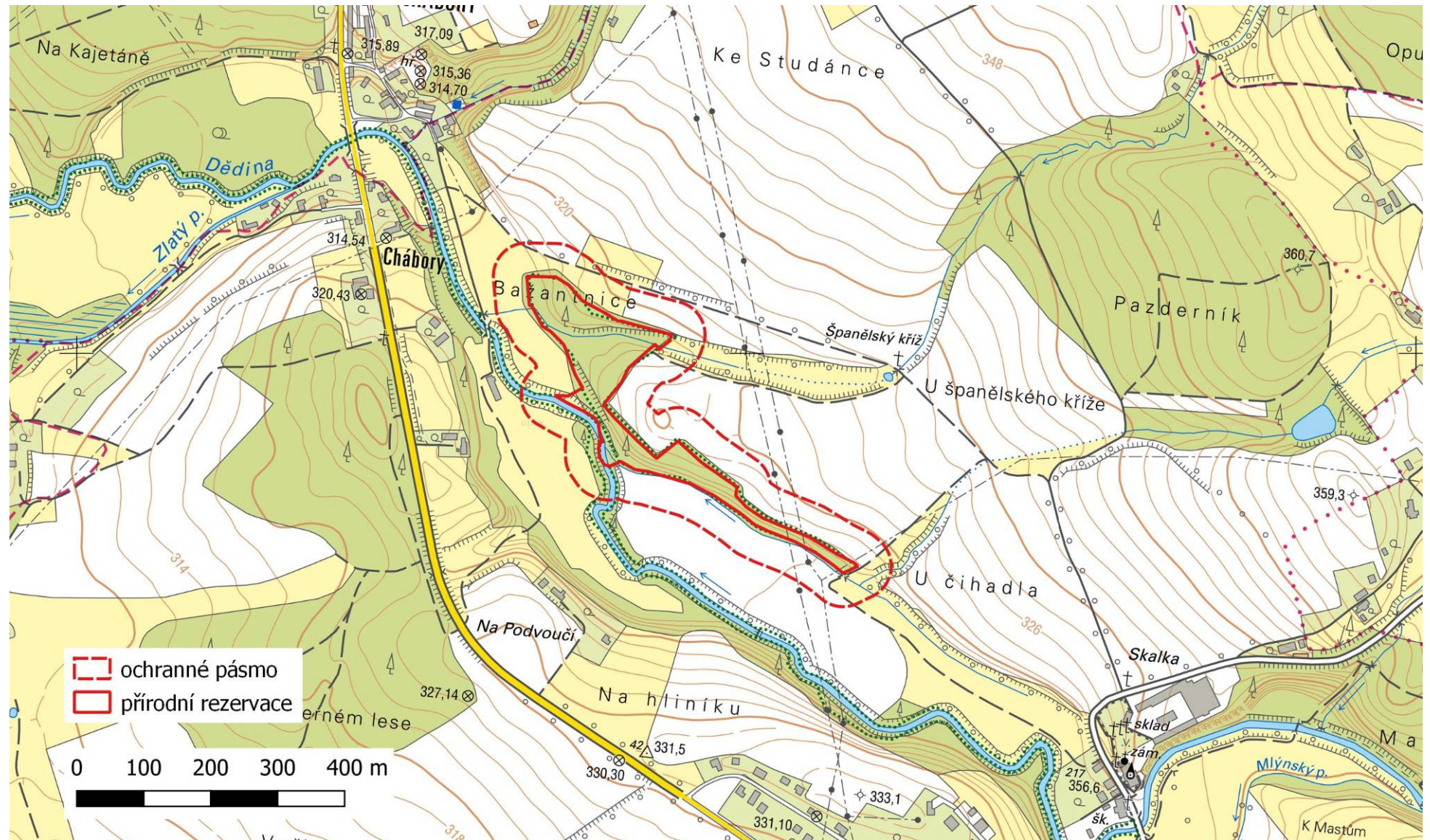
1. stupeň - zásah nutný (nelze odložit, je nutný pro zachování předmětu ochrany)
2. stupeň - zásah potřebný (jeho neprovedení neohrožuje existenci předmětu ochrany, zhorší však jeho kvalitu)
3. stupeň - zásah doporučený (odložitelný, jeho neprovedení neohrožuje existenci ani kvalitu předmětu ochrany v období platnosti plánu péče, jeho provedení však povede k jeho zlepšení).

stupeň přirozenosti, dle vyhlášky č. 45/2018 Sb.

5. Les významný pro biodiverzitu

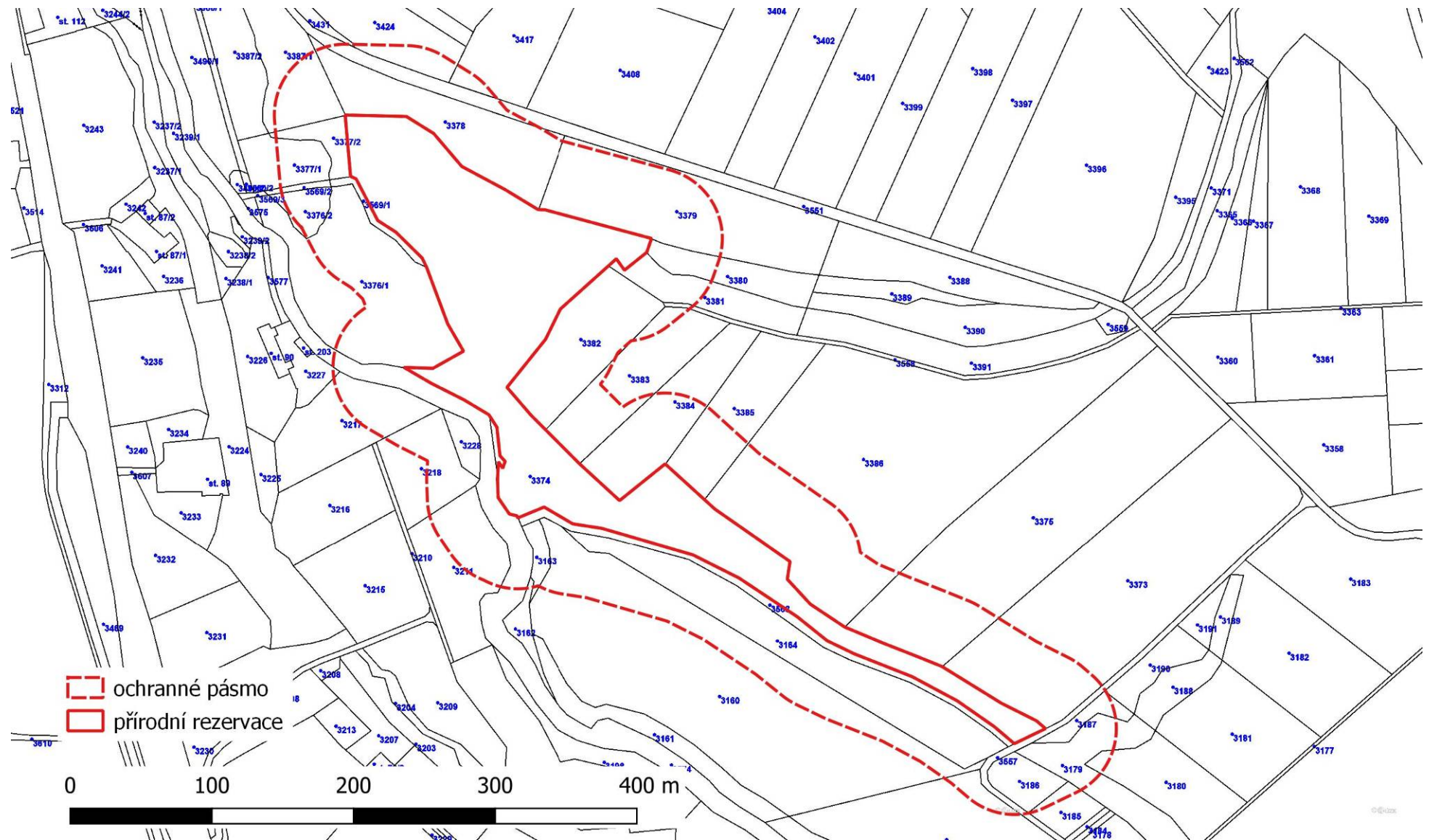
Příloha M1 - Orientační mapa s vyznačením území

Mapový podklad © ČÚZK, základní mapa 1:10000

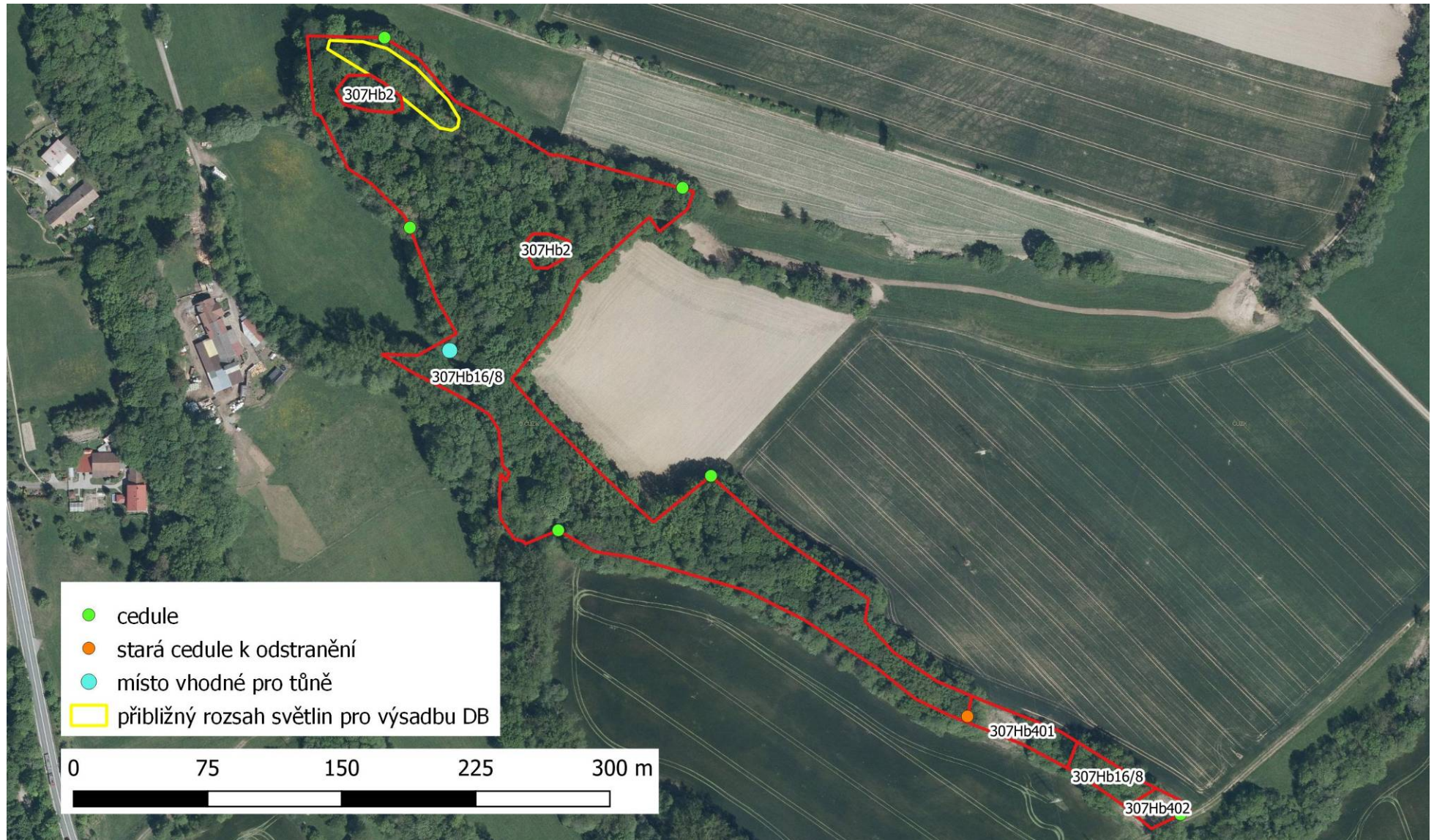
Příloha M2 - Katastrální mapa se zákresem ZCHÚ a jeho ochranného pásma

Mapová data © ČÚZK, katastrální mapa, 2024

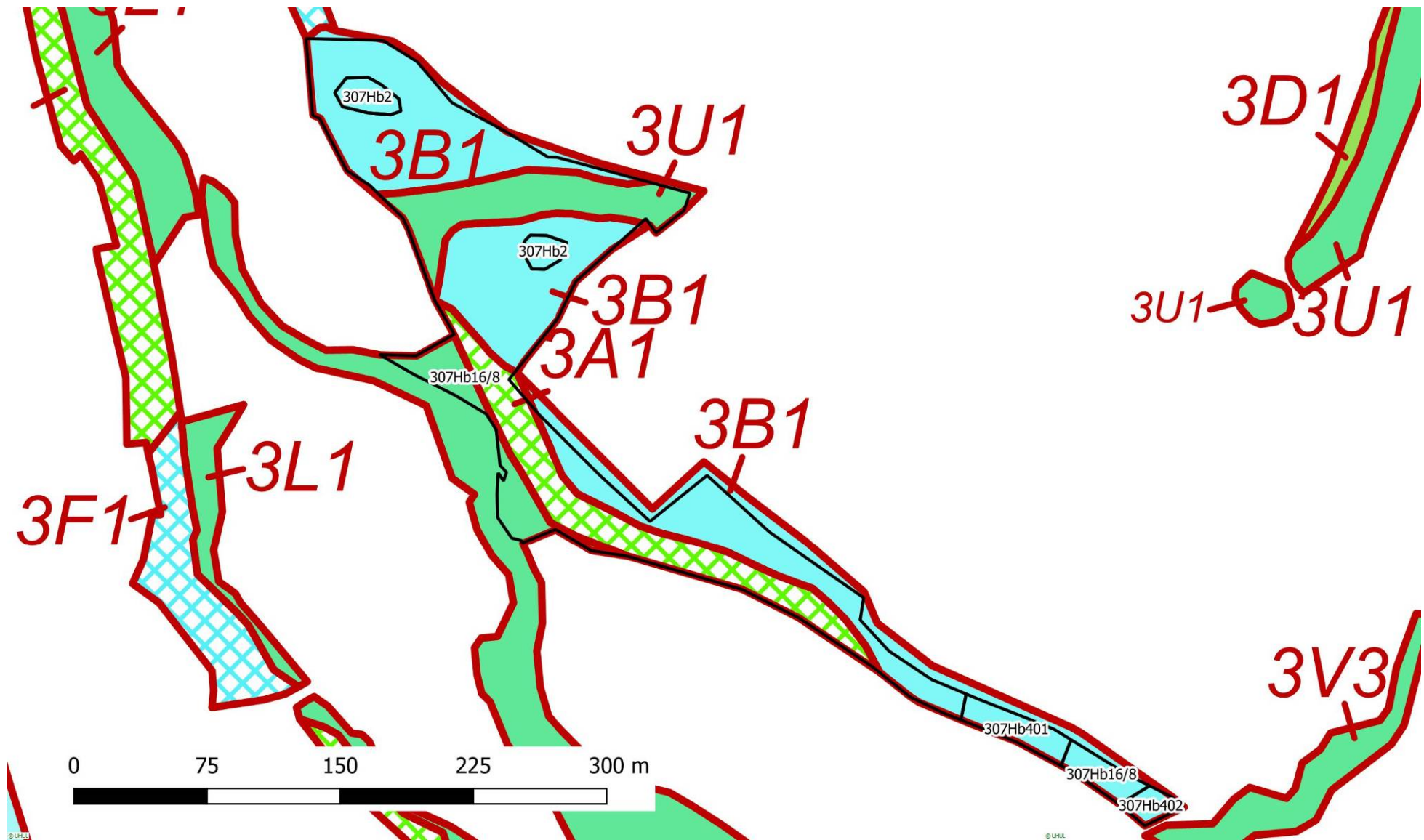
Příloha M3 - Mapa dílčích ploch a objektů

Mapový podklad © ČÚZK, ortofoto, 2024

Příloha M4 - Lesnická mapa typologická

Mapová data © ÚHÚL, typologická mapa, 2024

Příloha M5 - Mapa stupňů přirozenosti lesních porostů

Ve smyslu vyhlášky MŽP č. 45/2018 Sb.

Příloha F1 – Fotodokumentace

Foto 1. Zachovalá dubohabřina v PR Skalecký háj. Porosty na plošině v severní části. 23. 6. 2023.

Foto 2. Na krátkých strmých svazích jsou náznaky suťového lesa. Vyskytují se tu i drobné výchozy podloží (opuk). 23. 6. 2023.

Foto 3. Ojediněný zlom starší lípy na hraně svahu. 23. 6. 2023.

Foto 4. Vývrat vzrostlejšího suchého jasanu na úpatí svahu. Jasany tu usychají kvůli houbové infekci, čímž se v PR zvyšuje množství mrtvého dřeva. 23. 6. 2023.

Foto 5 a 6. Některé ze statnějších stromů jilmu habrolistého (*Ulmus minor*). 23. 6. 2023.

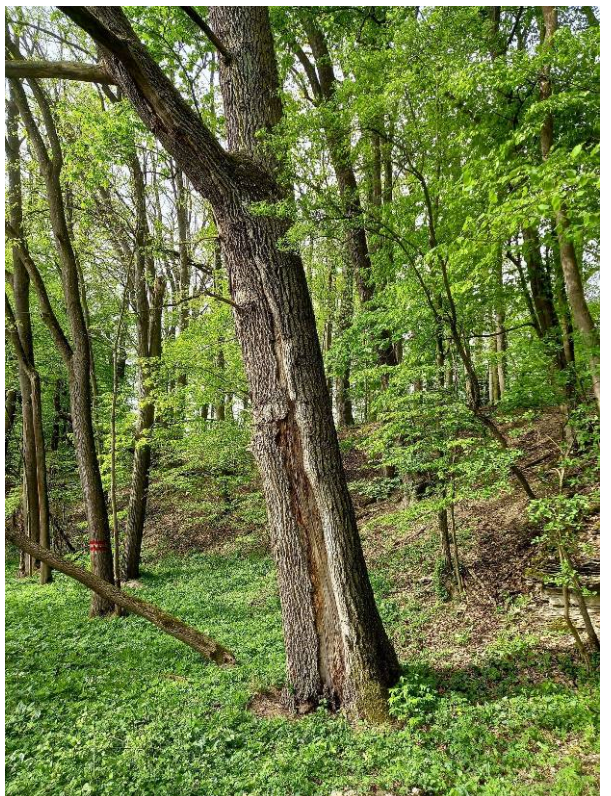

Foto 7 a 8. Ojedinělé senescentní duby. Takové by tu měly zůstat do přirozeného rozpadu. 23. 6. 2023.

Foto 9. Drobný vysychavý potůček v širokém údolíčku v severní části PR. 6. 3. 2024.

Foto 10. Podmáčená plocha pod svahem v severní části PR. Zde je navrženo vyhloubení tůň, která by byla vhodná pro rozmnožování obojživelníků. 6. 3. 2024

Foto 11. Hromady větví po těžbě mohou poskytnout další prostředí pro různé organismy. 6. 3. 2024.

Foto 12. Jedna ze světlin při severním okraji PR, kde by byla žádoucí výsadba dubů. 14. 4. 2024.

Foto 13. Průsek lesa v trase vysokého napětí ve východním cípu rezervace. 14. 4. 2024.

Foto 14. Jedno ze dvou rozpadajících se mysliveckých zařízení – zásypů v PR. 6. 3. 2024.

Foto 15. Invazní netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*) na světlině v severní části PR. Přímo do podrostu dubohabřiny tento druh neproniká. 23. 6. 2023.

Foto 16. Při spodním okraji lesa v blízkosti toku Dědiny v severní části PR je menší porost invazní křídlatky japonské (*Reynoutria japonica*). 23. 6. 2023.

Foto 17. Lílie zlatohlavá (*Lilium martagon*) má v PR bohatou populaci. 23. 6. 2023.

Foto 18. Áron plamatý (*Arum maculatum*) roste hojně na svazích. 6. 3. 2024.

Foto 19. Bledule jarní (*Leucojum vernum*) je hojná v nivní části PR, v blízkosti toku Dědiny. 6. 3. 2024.

Foto 20. Zapalice žluťuchovitá (*Isopyrum thalictroides*) je hojným druhem jarního aspektu. 6. 3. 2024.

Foto 21. Viola divotvárná (*Viola mirabilis*) roste v PR jen vzácně. Je druhem humózních lesů teplejších oblastí. 23. 6. 2023.

Foto 22. Rozrazil horský (*Veronica montana*) je typický pro podhorské a horské lesy. V PR roste již ve velmi nízké poloze a vyskytuje se tu jen velmi vzácně. 14. 4. 2024.

Zoologický průzkum PR Skalecký háj

zpracoval: Filip Laštovic, V Zahradách 464, Dobruška 51801, filip.endula@seznam.cz

duben 2024

Popis lokality

PR Skalecký háj je zalesněný svah nad potokem Dědina mezi obcemi Chábory a Podbřeží. Katastrální území je obec Podbřeží. Nadmořská výška je v rozmezí od 310 – 319 m n. m. Výměra je počítána na 3,16 ha. Zvláště chráněné území bylo vyhlášeno v roce 1984. Smíšená dubohabřina s bohatým bylinným podrostem v nivě Dědiny (Zlatého potoka) představuje typický přirozený lesní porost v Podorlicku. Bohatý bylinný podrost je podmíněn půdami s vysokým obsahem vápníku a převahou listnatých stromů. Lokalita je rovněž důležitým biocentrem v otevřené krajině.

Úvodní a metodické poznámky

Terénní průzkum maloplošného chráněného území PR Skalecký háj byl prováděn v roce 2023 v období červen – srpen a v roce 2024 v období únor až duben. Celkem bylo provedeno 9 cca hodinových návštěv.

Při průzkumu jsem použil několik terénních metod k získání informací o výskytu obratlovců na daném území:

- (1) přímé pozorování druhů
- (2) dohledávání druhů pomocí triedru
- (3) rozpoznávání druhů na základě hlasových projevů
- (4) lákání ptáků pomocí hlasové nahrávky daného druhu
- (5) nalezení pobytočných znaků (hnízd, nory, peří, vývržky, exkrementy, stopy, nocležiště, tesané dutiny, zbytky potravy nebo části mrtvých jedinců apod.)
- (6) nafocení nebo natočení druhů pomocí fotoaparátu či fotopasti
- (7) vytvoření několika pasivních pastí (míst k nalákání jedinců, především plazů). Jednalo se o položení menší černé folie na tlející biomasu. To se však úplně nezdařilo a pod folií byli nalezeni pouze běžní bezobratlí.

Výskyt ptáků byl definován pomocí kategorií hnízdního výskytu (viz tab.1), které byly použity pro období od 1.4. do 31.7. a jsou uvedeny v přehledu druhů ptáků zjištěných během průzkumu (ŠTASTNÝ K., BEJČEK V., HUDEC K., 2006).

Tab.1 Kategorie hnízdního výskytu ptáků podle stanovění Evropského výboru pro sestavení atlasu hnízdního výskytu ptáků

Stupně průkaznosti:

A=předpokládané hnízdění
B=možné hnízdění
C=pravděpodobné hnízdění
D=prokázané hnízdění

Stupeň Kategorie

A 0 Druh pozorovaný v době hnízdění (viz bod 1).

B 1 Druh pozorovaný v době hnízdění a ve vhodném hnízdním prostředí.

B	2	Pozorování zpívajícího samce (či samců) anebo zaslechnutí hlasů souvisejících s hnízděním v hnízdním období.
C	3	Pár (samec, samice) pozorovaný ve vhodném hnízdním prostředí.
C	4	Stálý okrsek předpokládaný na základě pozorovaného teritoriálního chování (např. zahánění soků, zpěv apod.) na témž stanovišti nejméně dvakrát v odstupu 1 týdne.

Stupeň Kategorie

C	5	Pozorování toku a imponování nebo páření.
C	6	Hledání pravděpodobných hnízdišť.
C	7	Vzrušené chování a varování starých ptáků nejspíše v blízkosti hnízda či mlád'at.
C	8	Přítomnost hnízdních nažin u chycených starých ptáků.
C	9	Staří ptáci pozorování při stavbě hnízda nebo dlabání hnízdní dutiny.
D	10	Odpoutávání pozornosti od hnízda nebo mlád'at a předstírání zranění.
D	11	Nález použitého hnízda, obydlené ho či opuštěného během pozorování, se zbytky vaječných skořápek.
D	12	Nález čerstvě vylétaných mlád'at (u krmivých) nebo mlád'at v prachovém opeření (u nekrmivých)
D	13	Pozorování starých přilétajících či odlétajících z hnízdiště za okolností, které nasvědčují přítomnosti obsazeného hnízda (včetně vysoko umístěných hnízd nebo hnízdních dutin, do nichž není vidět), pozorování starých ptáků vysezujících snůšky.
D	14	Pozorování starých při odnášení trusu od hnízda nebo přinášení potravy mlád'atům.
D	15	Nález hnízda s vejci.
D	16	Nález hnízda s mlád'aty (viděnými nebo slyšenými).

Za hnízdní období považujeme dobu od 1.4. do 31.7. Není ale nutné omezovat se ve všech případech na toto období, poněvadž např. sovy hnízdí často už dříve a mnozí pěvci, vodní ptáci a holubi mohou, ať normálně nebo při náhradních snůškách, klást vejce a vyvádět mlád'ata i v srpnu. Křivka ostatně může hnízdit i uprostřed zimy.

Seznam zaznamenaných druhů obratlovců v PR Skalecký háj a v jeho blízkém okolí

celkem 36 druhů ptáků, 11 druhů savců, 1 druh ryb, 1 druh obojživelníků

Z toho seznamu v kategorii Zvláště chráněných dle zákona č. 114/92 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky MŽP č. 395/92 Sb.

kriticky ohrožený druh (KO): 1 druh savce
vlk obecný

silně ohrožený druh (SO): 3 druhy ptáků a 1 savec
čáp černý (*Ciconia nigra*)
ledňáček říční (*Alcedo atthis*)
žluva hajní (*Oriolus oriolus*)
vydra říční (*Lutra lutra*)

ohrožený druh (O): 5 druhů ptáků
lejsek šedý (*Muscicapa striata*)
ťuhák obecný (*Lanius collurio*)
ťuhák šedý (*Lanius excubitor*)
vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*)
krkavec velký (*Corvus corax*)
1 druh savce:
veverka obecná (*Sciurus vulgaris*)

Seznam všech zaznamenaných druhů obratlovců v PR Skalecký háj a v jeho nejbližším okolí

holub hřivnáč (*Columba palumbus*) B 2

Je to náš největší divoký holub. Hnízdí v různých druzích lesů. Dnes je běžný i v parcích a větších zahradách ve městech. Jeho potrava je výhradně rostlinná od lístků bylin, květů, pupenů a plodů stromů, po semena obilovin a výjimečně hmyz.

V PR Skalecký háj byl zaznamenán několikrát jak vizuálně, tak akusticky při zpěvu. Pravděpodobně zde hnízdí vysoko v korunách stromů.

datel černý (*Dryocopus martius*) A 0

Je to náš největší šplhavec s černým zbarvením peří, samec má červené temeno hlavy. Osídluje především větší komplexy lesů. K hnízdění preferuje staré vzrostlé buky.

V PR Skalecký háj byly několikrát nalezeny pobytové znaky po datlovi černém v podobě dutin ve stromech a třísky u paty stromů a pařezů, kde hledal svou potravu (dřevokazný hmyz). Pravděpodobně zde nehnízdí, ale navštěvuje tuto lokalitu.

strakapoud velký (*Dendrocopos major*) D 16

Je to náš nejhojnější šplhavec. Je černobíle strakatý a samec má červené temeno. Vyskytuje se běžně v lesích. V jeho potravě převažují malí bezobratlí živočichové, občas plení i hnízda jiných ptáků; přes zimu, kdy je živočišné stravy nedostatek, požívá zejména různé plody. Hnízdí v dutinách stromů, které si sám hloubí ve ztrouchnivělých stromech. V PR Skalecký háj byl několikrát spatřen i akusticky zaznamenán. Rovněž bylo nalezeno obsazené hnízdo s hlasitě se projevujícími mládřaty ve starém javoru klenu. Také byly nalezeny jeho již staré hnízdní dutiny nebo tesané díry ve stromech, kde hledal potravu.

drozd zpěvný (*Turdus philomelos*) B 2

Patří do pěvců a je menší než kos černý s hnědě kropenatým břichem. Vyskytuje se v lesích všech druhů, v doprovodné zeleni, v porostech kolem vodotečí, v parcích i městech. Hnízdí na stromech i keřích. Živí se převážně žížalami, měkkýši a hmyzem.

V PR Skalecký háj byl zaznamenán pravidelně v jarních a letních návštěvách především akusticky při zpěvu, ale byl i vícekrát spatřen. Pravděpodobně zde hnízdí na více místech.

drozd kvíčala (*Turdus pilaris*) A 0

Je to pták velikosti kosa s šedou hlavou a hnědými zády a okrovým břichem. Hnízdí častěji v koloniích ve světlých smíšených lesích nebo parcích. Hnízdní kolonie byla zaznamenána nedaleko v oblasti Chlumu u Dobrušky (V. Volf et. al. 2008). Jeho potravou je drobný hmyz a žížaly. Mimo sezónu i plody stromů a keřů.

V PR Skalecký háj byly drozdi kvíčaly zaznamenány v době tahu za potravou. Pravděpodobně zde nehnízdí.

budníček menší (*Phylloscopus collybita*) B 2

Malý pěvec s olivově hnědým zbarvením vyhledává především světlé listnaté a smíšené lesy se středně hustým keřovým patrem, často se vyskytuje také v městských parcích a zahradách. Hnízdo si staví v husté trávě na zemi nebo v křoví.

V PR Skalecký háj byla akustická přítomnost budníčka menšího zaznamenána vícekrát během sezóny. Je pravděpodobné, že v okrajových částech lesa může hnízdit.

sýkora uhelníček (*Periparus ater*) B 2

Je to menší druh lesní sýkory. Dává přednost jehličnatým lesům, ale může se vyskytovat i ve smíšených. Hnízdí v dutinách stromů, ale i v pařezech a zemních děrách. Hřbet je tmavošedý

s modrým nádechem, spodní strana bělavá se žlutým nádechem. Její potrava je hmyz (stejnokřídlí, motýli a další hmyz, také semena).

V PR Skalecký háj jsem jej zaznamenal akusticky vysoko v korunách stromů. Je možné, že zde i hnízdí.

sýkora babka (*Parus palustris*) B 2

Je to menší sýkora, svrchu šedohnědá, naspodu světlá. Má černou lesklou čepičku a na hrdle malou černou skvrnu. Obývá světlé listnaté a smíšené lesy s hustým podrostem a bývá i ve větších parcích a zahradách. Hnízdí v dutinách stromů, i v pařezech. Její potrava jsou převážně pavouci a hmyz, živí se také semeny.

V PR Skalecký háj jsem ji zaznamenal vícekrát jednak vizuálně a také akusticky. Rovněž byla přilákána na přehrávku jejího zpěvu. Je pravděpodobné, že zde hnízdí.

sýkora modřinka (*Cyanistes caeruleus*) D 14

Je to běžný druh sýkory. Na temeni má modrou, bíle lemovanou čepičku. Hřbet je zelený s nádechem do modra. Letky má modré. Při hnízdění v různých dutinách (přírodních i umělých) dává přednost světlým lesům – listnatým i smíšeným. Nevyhýbá se ani blízkosti člověka (zahrady, sady, parky apod.). Živí se nejrůznějším hmyzem ze stromů a semeny.

V PR Skalecký háj byli zaznamenaní vícekrát jak dospělí jedinci, tak i krmená mláďata. Hnízdění zde jistě probíhá.

sýkora koňadra (*Parus major*) D 14

Je to nejběžnější a největší naše sýkora s černou barvou na hlavě a žlutým břichem.

V ČR hnízdí početně na celém území. Vyhledává zvláště listnaté a smíšené lesy, žije i v jehličnatých porostech, remízcích, sadech, zahradách, parcích i v zeleni vnitřní městské zástavby. Přirozeně hnízdí v dutinách stromů, ovšem i na řadě jiných míst. Složení potravy sýkory koňadry je sezónně proměnlivé. Na jaře a v létě v něm převažuje živočišná složka, kterou tvoří hlavně hmyz, později různá semena.

V PR Skalecký háj byla sýkora koňadra mnohokrát zaznamenána, jak vizuálně, tak akusticky. Vícekrát byla pozorována rodiči krmená mláďata. Jistě zde hnízdí.

brhlík lesní (*Sitta europaea*) C 7

Je to malý druh pěvce. Má zavalité tělo, krátké končetiny a ocas, velkou hlavu a šídlovitý zobák. Vrch hlavy a těla je šedomodrý, letky jsou tmavé. Má černý pruh, který se táhne od kořene zobáku přes oko až k týlu. Zdržuje se převážně v listnatých a smíšených lesích se starými stromy, běžný je však také v zahradách a městských parcích. Potravu, kterou tvoří zejména drobný hmyz, vyhledává ve škvírách v kůře. V zimě se živí hlavně semeny.

V PR Skalecký háj byl monitorován mnohokrát, jak vizuálně, tak akusticky. Jistě zde hnízdí.

šoupálek dlouhoprstý (*Certhia familiaris*) B 2

Je to menší, štíhlý pták, který je svrchu hnědavý a spodní stranu má bílou. Jeho zobák je nápadně obloukovitý a tenký. Při svém šplhání hledá v kůře stromů hmyz. Obývá jehličnaté, listnaté a smíšené lesy se starými stromy a hustším porostem.

V PR Skalecký háj jsem jej přilákal pomocí nahrávky jeho zpěvu. Pravděpodobně zde hnízdí.

šoupálek krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*) B 2

Je to menší, štíhlý pták, který je svrchu hnědavý, spodní stranu má bílou. Jeho zobák je nápadně obloukovitý a tenký. Při svém šplhání hledá v kůře stromů hmyz. Vyskytuje se nejvíce v nížinných oblastech. Obývá listnaté nebo smíšené lesy, vyskytuje se také v parcích a zahradách. Od šoupálka dlouhoprstého se liší ve vizuálních detailech a ve zpěvu.

V PR Skalecký háj jsem jej přilákal pomocí nahrávky jeho zpěvu. Pravděpodobně zde hnízdí.

pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*) B 2

Je to hojnější druh pěvce. Její zbarvení je pestré od šedomodré, vínově červené, kaštanově hnědé a bílé. Výskyt je ve všech typech lesa, zahradách, alejích, remízích apod. Živí se semeny a hmyzem.

V PR Skalecký háj byla vícekrát pozorována, jak jednotlivě, tak v hejnu. Byla zde i akusticky zaznamenána. Je pravděpodobné, že zde hnízdí v mechovém hnízdě na větvích stromů.

kos černý (*Turdus merula*) D 12

Je to středně velký pěvec. Samec má černé peří, samice je tmavě hnědá. Původně dříve jen lesní pták, dnes hnízdí hojně i v blízkosti lidských sídel, v parcích apod. Živí se hmyzem, žížalami, bobulemi a semeny.

V PR Skalecký háj byl kos černý zaznamenán vícekrát vizuálně i akusticky. Také bylo nalezeno vypadlé kosí vejce a potulující se kosí mláďata. To je také doklad, že zde kosi černí hnízdí.

sojka obecná (*Garrulus glandarius*) B 1

Je to běžný pták velikosti hrdličky. Zbarvení těla je narudle šedo hnědé. Na křídlech má modročerná pírka. Žije od nížin do hor ve všech typech lesů a zavítává i do městských parků a zahrad. Hnízdo si staví na větvích stromů. Živí se především rostlinnou stravou (žaludy a bukvicemi, různými bobulemi a semeny), živočišnou stravu tvoří především větší bezobratlí, částečně i malí obratlovci.

V PR Skalecký háj byla přítomnost sojky obecné potvrzena vícekrát – vizuálně i akusticky. Nachází zde svou potravu a není vyloučeno, že zde i hnízdí.

střízlík obecný (*Troglodytes troglodytes*) B 2

Je to drobný hnědý pěvec s malým vztyčeným ocáskem. Má rád vlhké smíšené nebo listnaté lesy, parky, husté břehové porosty, kde si staví svá kulovitá hnízda. Jeho potrava je především tvořena hmyzem.

V PR Skalecký háj byla zaznamenána přítomnost střízlíka obecného v okrajových keřových částech rezervace a v břehovém korytě malého potůčku, který protíná území. Hnízdění je zde pravděpodobné.

krkavec velký (*Corvus corax*) A 0

Náš největší pěvec velikosti káněte s kovově černým zbarvením a silným zobákem. Je to všežravec (drobní obratlovci, ptačí vejce, mláďata, semena rostlin a mršiny).

Vyskytuje se v lesnatých částech našeho území, kde hnízdí vysoko ve větvích na stromech nebo na skalách.

V PR Skaleckém háji krkavec velký nehnízdí, ale často je v jeho nejbližším okolí pozorován při svém hlasitém přeletu, někdy i v páru.

káně lesní (*Buteo buteo*) C 3

Je to středně velký druh dravce z čeledi jestřábovitých. V Evropě je káně lesní nejhojnějším dravcem. Svrchu je pták zbarven jednolitě, často hnědě, zatímco spodinu těla mívá světlejší a alespoň částečně pruhovanou. Rozměrné hnízdo z větví buduje zpravidla vysoko v koruně stromu v lesích. Za potravou zalétává na otevřená prostranství, (pole, louky nebo pastviny), často vysedává také u silnic. Potravu káně lesní tvoří převážně malí savci (hlavně hraboš polní). Požírá také ptáky, většinou mladé jedince, plazy, červy, obojživelníky (většinou žáby) a ryby (mrtvé nebo umírající jedince).

V PR Skalecký háj byla káně lesní zaznamenána vícekrát jak vizuálně, tak akusticky, jednotlivě i v páru v letu nad lesem i okolními zemědělskými pozemky. Také bylo nalezeno velké hnízdo vysoko na modřínu v severní části rezervace. Bohužel nebylo potvrzeno, že je

hnízdo obsazeno a nebylo zjištěno, kdo jej využívá. Dá se předpokládat, že by káně lesní mohla toto území využívat k hnízdění v případě, že zde nebude probíhat těžba a bude zde klidový režim.

špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) B 2

Je to pěvec menší než kos, kovově černý, bíle kropenatý.

Hnízdí v nížinách i pahorkatinách, ve stromořadích, zahradách, remízích, v zeleni u toků a rybníků, apod., kde obsazuje dutiny často po strakapoudovi. Jeho potravou je hmyz, dužnaté plody a semena.

V PR Skalecký háj byli špačci obecní vícekrát pozorováni, jak se houfují a hledají potravu. Je možné, že zde na okrajích lesa i hnízdí.

pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*) B 2

Je to nejhojnější pěnice u nás, má velikost vrabce. Žije ve všech typech lesa, v parcích, remízích, hájích apod. Samec má černou čepičku, samice hnědou. Hřbet je hnědošedý. Živí se hmyzem i bobulemi.

V PR Skalecký háj byla vícekrát akusticky zaznamenána v době hnízdění. Pravděpodobně zde může v okrajových částech PR hnízdit v keřích.

strnad obecný (*Emberiza citrinella*) B 2

Je to malý druh pěvce se žlutavohnědým zabarvením a kuželovitým zobákem. Vyhledává zemědělskou krajinu, křovinaté plochy, okraje lesů, lesnaté pastviny, paseky a mýtiny, kde si v křovinách a ve vyšší trávě staví hnízdo na zemi. Jeho potravu tvoří především různá semena, ale i bezobratlí.

V blízkém okolí PR Skalecký háj jsem pozoroval strnada obecného při zpěvu z keře (24.7.2023) (N 50°16.05488', E 16°12.16748'). Může v blízkosti PR hnízdit.

čáp černý (*Ciconia nigra*) A 0

Hnízdním prostředím čápa černého jsou porosty rozsáhlých lesů (do výšky kolem 1000 m n. m.), především smíšených nebo listnatých, s dostupností tekoucích či stojatých vod. Hnízdo si staví na klidných a odlehlých místech na stromech nebo skalách.

Čáp černý byl zastižen 30.6.2023 v místech, kde PR Skalecký háj se hranicemi dotýká s PP Dědina u Dobrušky (N50°15.97552', E16°12.04063'). Zde protéká potok Dědina, na který přilétá lovit svou potravu (drobné ryby, vodní bezobratlé a menší obratlovce). V PR Skalecký háj nehnízdí.

ledňáček říční (*Alcedo atthis*) A 0

Hnízdním prostředím ledňáčka říčního jsou především hliněné kolmé břehy řek a potoků do nadmořské výšky okolo 700 m n. m. Hnízdo si vyhrabe v zemní noře. Nejbližší pravidelně obsazovaná hnízdní nora je na potoku Dědina (cca 300 m od hranice s PR Skalecký háj).

Ledňáček říční si svou potravu (především malé rybky a bezobratlé, výjimečně kruhoústé) loví přímo v potoce Dědina. Občas přelétá i na jiná vodní stanoviště v okolí.

Ledňáček říční byl zastižen 30.6.2023 netradičně na přeletu uprostřed lesa v PR Skalecký háj. (N50°16.04177', E16°12.01682'). Při vyplašení u potoka se občas vydává do biotopů, kde nehnízdí ani nehledá potravu. Posléze se opět vrací do svého vodního životního prostředí.

červenka obecná (*Erithacus rubecula*) B 2

Je to malý druh ptáka z čeledi lejskovitých, s velkou rezavočervenou náprsenkou na tváři a hrudi. Vyskytuje se v lesích i houštinách poblíž lidských sídel v parcích a zahradách, přičemž dává přednost stinným místům v blízkosti vody. Živí se hmyzem a dalšími bezobratlými, které hledá převážně na zemi nebo v přizemní vegetaci. Přímo na zemi nebo nízko nad ní

bývá umístěno také nenápadné miskovité hnízdo.

V PR Skalecký háj byla červenka zaznamenaná pomocí fotopasti. Tento pták se v přírodě může chovat velmi nenápadně, proto se domnívám, že případné její hnízdo zůstalo vizuálně skryté.

žluva hajní (*Oriolus oriolus*) B 2

Žluva je středně velký pěvec se zářivě žlutočerným zbarvením. Žije hlavně v listnatých a smíšených lesích se vzrostlými stromy v blízkosti vody. Hnízdí vysoko v korunách stromů. Živí se bezobratlými a dužnatými plody.

V PR Skalecký háj byla v letním období zaznamenána vícekrát akustickým projevem z okrajové lesní části v blízkosti toku Dědina. Její hnízdění zde není vyloučeno.

lejsek šedý (*Muscicapa striata*) B 1

Je to pěvec se štíhlým tělem. Svrchu je šedý, spodinu těla má světleji šedavou. Čelo, hrdlo a prsa pokrývají tmavší čárky. Obývá aleje starých stromů a zeleň podél vodních toků. Žije v rozvolněných starých lesích, častěji listnatých než jehličnatých, parcích, v sadech a zahradách. Živí se zejména létajícím hmyzem, na který číhá z vyvýšené pozorovatelný. Hnízdo staví v polodutinách či v paždí větví, na budovách a podobných místech, většinou poměrně nízko nad zemí.

V blízkém okolí PR Skalecký háj (cca 20 m východně) byl zaznamenán lejsek šedý, jak z vyvýšené větve keře loví poletující hmyz. (24.7.2023) (N 50°16.03965', E 16°12.12822')
Není vyloučeno, že může v okrajové části PR Skalecký háj hnízdit.

jiříčka obecná (*Delichon urbicum*) A 0

Jde o menšího ptáka s leskle modrým opeřením na hřbetě a bílým kostřcem a břichem. Hnízdí v koloniích v hliněných hnízdech primárně na budovách a stavbách ve vesnicích, na statcích i ve městech, již jen výjimečně na skalních stěnách. Živí se hmyzem, který chytá v otevřené krajině hlavně výlučně ve vzduchu za obrátěného letu.

Na poli a nad loukou, v blízkosti PR Skalecký háj, byly pozorovány jiříčky obecné, jak loví poletující hmyz. V dané rezervaci nehnízdí.

vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) A 0

Jedná se o ptáka velikosti vrabce. Má dlouhý, hluboce vykrojený tmavý ocas. Svrchní strana těla je modročerná a spodina bílá s tmavým pruhem na hrudi a sytě červeným čelem a hrdlem. Chytá hmyz výhradně v letu. Hnízdí v jednotlivých párech nebo koloniích v otevřených hliněných hnízdech v budovách, průjezdech či pod mosty.

V širším okolí v blízkosti PR Skalecký háj byly pozorovány vlaštovky obecné, jak loví poletující hmyz. V dané rezervaci nehnízdí.

dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*) B 1

Je to středně velký pěvec s hnědavošedým zbarvením a nápadným silným zobákem. Hnízdí ve světlých listnatých a smíšených lesích, také v zahradách a parcích ve vlastních hnízdech z kořínků a větviček, lišejníků a srsti. Živí se rostlinnou stravou, hlavně semeny, plody a pupeny stromů.

V PR Skalecký háj byl pozorován při požívání semen habru. Hnízdění je pravděpodobné.

ťuhýk obecný (*Lanius collurio*) D 14

Je to malý pěvec s dlouhým ocasem a dosti silným hákovitým zobákem. Hnízdí v otevřené krajině v keřích. Živí se hlavně hmyzem a dále pavouky, jinými bezobratlými, drobnými savci, ptáky, plazy a obojživelníky.

Ťuhýk obecný byl zaznamenán 24.7.2023 v těsné blízkosti (cca 50m východně od) PR

Skalecký háj (N 50°16.05207', E 16°12.17807') v páru rodičů se vzletnými mládřaty. Zde v keřích nejspíš úspěšně vyhnízdil.

ťuhýk šedý (*Lanius excubitor*) A 0

Je to pěvec velikosti kosa, šedobílý s černými okraji. Živí se hmyzem a drobnými obratlovci. Preferuje otevřenou krajinu s rozptýlenou zelení, kde hnízdí na vyšších stromech.

Ťuhýka šedého jsem zaznamenal 30.11.2018 nedaleko (N 50°16.04815', E 16°12.31680') (cca 200 m východně od PR Skalecký háj).

Pravděpodobně se jednalo o jedince z tažné severské populace. Ťuhýk šedý nejspíš v PR Skalecký háj nehnízdí.

zvonek zelený (*Chloris chloris*) B 2

Je to pěvec velikosti vrabce. Má podsadité tělo, velkou hlavu a silný kuželovitý zobák. Zřetelný je pohlavní dimorfismus. Sameček je olivově zelený, spodinu těla má světlejší, někdy žlutavou.

Živí se především semeny a bobulemi, občas i pupeny a pupaty, požívá také hmyz jeho larvy. U nás je nejhojnější v kulturní krajině, žije na okrajích lesů, v parcích a zahradách, vyhledává křoviny. Hnízdo dobře ukrývá v křoví a houští nebo nevysoko v hustých větvích stromů.

V PR Skalecký háj byl zaznamenán jak vizuálně, tak akusticky v období možného hnízdění. Hnízdění někde na lesním okraji rezervace není vyloučené.

volavka popelavá (*Ardea cinerea*) A 0

Je to velký vodní pták. Má dlouhý štíhlý krk a dlouhé končetiny. Ze spodní strany je špinavě bílá a svrchu šedá. Volavka popelavá je obyvatelem všech typů vod bohatých na potravu, od pomalu tekoucích řek a mokřin po různé druhy stojatých vod (rybníky, jezírka apod.). Za potravou často zalétává také na pole, kde loví hraboše. Převažující složkou v potravě volavky popelavé jsou ryby různé velikosti, i mrtvé (ty preferuje). Požívá však také obojživelníky, měkkýše, hmyz a jiné bezobratlé, malé ptáky a savce, občas plení i hnízda vodních ptáků. Volavka popelavá hnízdí většinou v koloniích. Velké hnízdo staví v korunách vysokých stromů.

V oblasti PR Skalecký háj byla volavka popelavá viděna při přeletu nad lesem a na řece Dědina, při hledání potravy v oblasti, kde se PR Skalecký háj hranicemi dotýká PP Dědina u Dobrušky (N 50°15.98062', E 16°12.03955'). Nejbližší hnízdní kolonie bývala u Podchlumí na okraji lesa na vysokých modřínkách, než byly tyto stromy těžbou odstraněny (N 50°15.55037', E 16°11.16312').

puštíka obecný (*Strix aluco*) B 1

Je to středně velká sova s širokými zakulacenými křídly a mohutnou kulatou hlavou. Opeření je zbarveno od rezavohnědé po šedavohnědou. K životu vyhledává hlavně listnaté a smíšené lesy s mýtinami nebo okraje jehličnatých lesů v otevřené zemědělské krajině. Puštíka obecný je aktivní v noci, kdy loví hlodavce, další malé savce a ptáky. Jde o stálý a přísně teritoriální druh udržující trvalé páry, které svůj okrsek hájí celý rok. Hnízdí obvykle v dutině stromu.

V PR Skalecký háj nebylo potvrzeno hnízdění puštíka obecného. Byl zde nalezen jen soví vývrzek a zbytky potravy (peří kosa černého). Mohlo se pravděpodobně jednat o pobytový znak puštíka obecného (14.3.2024). Dne 11.2.2024 ve 23 hod. jsem zaznamenal tokajícího samce puštíka obecného v blízkosti PR Skalecký háj, který se ozýval z lesa Pazderník (přibližně zde N 50°16.18367', E 16°12.58350').

bažant obecný (*Phasianus colchicus*) A 0

Je to velký, pestře zbarvený pták z řádu hrabavých. Má výrazně vyvinutý pohlavní

dimorfismus ve velikosti i zbarvení. Původní areál bažanta obecného zahrnoval větší část Asie. Vlivem člověka byl rozšířen i do střední Evropy jako okrasný a lovný pták. V Evropě jsou jeho životním prostředím především pole, houštiny na polních mezích a malé remízky. Žije také ve světlých lesích, na pasekách a v okolí vodních ploch. Staví si jednoduché hnízdo na zemi. Potrava bažanta obecného je smíšená. Mláďata se živí zejména hmyzem, pavouky a dešťovkami, dospělí jsou však spíše býložraví. Živí se plody, semeny i zelenými částmi rostlin. V současné době jsou bažanti v Česku nejvíce loveným druhem zvěře většinou původně pocházející z umělých odchoven.

V PR Skalecký háj byl zaznamenán bažant obecný jen jako potrava lišky obecné před její norou. Pravděpodobně zde nehnízdí. Je možné, že občas navštěvují zdivočelí bažanti obecní myslivecké zásypy, které jsou umístěny v PR Skalecký háj.

vydra říční (*Lutra lutra*)

Lasicovitá semiakvatická šelma obývající rozlehlé a čisté vodní toky, které jsou bohaté na potravu a hustou zarostlou okolní vegetaci. Živí se především rybami, vodními koryši a měkkýši, obojživelníky, drobnými savci, mladými vodními ptáky a případně hmyzem. U vydry říční byly 7.7.2022 zaznamenány pobytové znaky ve formě stop v břehových nánosech Dědiny v oblasti, kde se PR Skalecký háj střetává hranicemi s PP Dědina u Dobrušky zde N 50°15.97813', E 16°12.04250'. Stopy a trus vyder říčních jsou v PP Dědina u Dobrušky v poslední době docela hojné.

liška obecná (*Vulpes vulpes*)

Větší psovitá šelma vyskytující se v lesích, na březích vod, v polní krajině, lomech i poblíž lidských sídel. Loví zejména hlodavce, zajíce, ptactvo i nejrůznější bezobratlé. Žere i ovoce nebo mršiny.

V PR Skalecký háj byly nalezeny vyhrabané aktivní nory s několika východy (N 50°15.91543', E 16°12.23578')

Před vchodem ležely zbytky její potravy v podobě peří bažanta obecného, slepice domácí a mláďete srnce obecného. Před noru na umístěnou fotopast se několikrát přišla podívat liščí mláďata, která se zde narodila.

prase divoké (*Sus scrofa*)

Velký sudokopytník s větší hlavou a černými hustými štětinami. Je všežravec (nejrůznější lesní plody, kořínky, hlízy, hmyz, kulturní plodiny, menší obratlovci, mršiny atd.) Zdržuje se v lesích všech typů s bohatým podrostem a vlhkou půdou, žije také v polní krajině.

V PR Skalecký háj byly zaznamenány pobytové znaky v podobě trusu, rozrytých ploch v hrabance po vyhledávání žaludů, drbacího pařezu a stop v měkké půdě.

srnec obecný (*Capreolus capreolus*)

Patří k hojně rozšířeným sudokopytníkům. Srnec obecný žije v lesích, za soumraku často navštěvuje zemědělskou krajinu a proniká až na okraje měst. Živí se zejména nejrůznějšími bylinami, pupeny a listy stromů, občas požírá také různé plody.

V PR Skalecký háj i v jeho blízkém okolí byl přímo pozorován i v početnějších skupinách. Také zde byly zaznamenány i mladí jedinci tzv. srnčata. Jako pobytové znaky byly nalezeny vyčištěné plochy na nocování, okusy na mladých stromech, shozy či stopy v lesní půdě.

zajíc polní (*Lepus europaeus*)

Je to středně velký savec s dlouhými ušními boltci. Preferuje pole a louky s remízky, křovinatými mezemi a menšími lesíky, případně okraje lesů a paseky. Patří do býložravců. Požírá zejména různé byliny, zbytky plodin po sklizni. Okusuje i větve a mladé pupeny.

V PR Skalecký háj byl pozorován na okraji lesa, kde nachází úkryt jinak v intenzivně

obhospodařované polní krajině. Není vyloučeno, že by na území PR zajíc obecný neměl i mladé např. pod vedení el. proudu (cca zde N 50°15.90840', E 16°12.29478'), kde je snížena a vytěžena vegetace stromů a keřů.

veverka obecná (*Sciurus vulgaris*)

Patří do stromových hlodavců s denní aktivitou. Vyskytuje se ve všech typech lesů, v parcích a zahradách s vyššími stromy. Její potravou jsou různé plody a pupeny stromů, ptačí vejce, houby a další.

V PR Skalecký háj byly nalezeny její pobytové znaky v podobě okousaných šišek, byla i přímo pozorována v korunách stromů. Je pravděpodobné, že zde veverka obecná má i své hnízdo v korunách nebo dutinách stromů, kde vyvádí mláďata.

myšice lesní (*Apodemus flavicollis*)

Je to středně velký hlodavec z čeledi myšovitých vyskytující se hojně v lesích všeho druhu. Obývá převážně vzrostlé listnaté nebo smíšené lesy, ale žije i v křovinách navazujících na les. Živí se žaludy, bukvicemi, ořechy a dalšími semeny stromů.

V PR Skalecký háj byly zaznamenány myšice lesní na fotopasti a byla nalezena i jejich pobytová znamení v okusech semen stromů. Myšice lesní v této lokalitě jistě vytváří svá hnízda a vyvádí svá mláďata.

kuna skalní (*Martes foina*)

Patří do lasicovitých šelem. Má šedohnědou srst a bílou náprsenku. Její biotopem bývá vzrostlý listnatý les, křovinatá a skalnatá krajina. Využívá i lidmi přetvořená stanoviště (lomy, lesní holiny, opuštěné budovy). Její potrava je rozličná - od menších živočichů (hlodavců, ptáků, plazů a hmyzu) po rostlinnou (různé plody).

V PR Skalecký háj byly zaznamenány pobytové znaky v podobě trusu, které svědčí o častém výskytu této šelmy. Je možné, že zde na vhodných místech vytváří hnízda a vyvádí svá mláďata.

kočka domácí (*Felis catus*)

Kočka domácí je domestikovaná forma kočky plavé (divoké), která je již po tisíciletí průvodcem člověka. Kočka domácí je schopným lovcem a ve svém okolí dokáže lovit množství drobných obratlovců (především hlodavců a jiných savců, ale také ptáků, plazů, ryb apod.

V PR Skalecký háj byla nalezena lebka, jež nejspíš původně patřila toulavé formě kočky domácí. Je možné, že další toulavé kočky domácí přichází z blízkých stavení do PR Skalecký háj a do jeho okolí za potravou (mladí obratlovci, hlodavci a zpěvní ptáci...) a tím mohou převážně negativně ovlivňovat stavy některých vzácných a ohrožených druhů zvířat.

krtek obecný (*Talpa europia*)

Hmyzožravec s válcovitým tělem žijící převážně pod zemí, kde si tvoří rozsáhlé chodby. Jeho prostředím jsou často vlhčí louky, zahrady, pastviny, paseky či světliny v lesích. Jeho přítomnost v PR prozradila řada krtin zejména na mýtině pod el. vedením, které protíná PR Skalecký háj. Rovněž byl nalezen i nějakou šelmou ulovený jedinec krtek obecný na daném území.

vlk obecný (*Canis lupus*)

Naše největší psovitá šelma. Jeho potravou bývají kopytníci (jelen, srnec, prase), někdy i domácí zvířata, hlodavci, zajíci, hmyz, sladké plody nebo i mršiny. V Čechách byl vyhuben v 19. století. V posledních desetiletí se znovu začal vlivem přísné ochrany druhu rozšiřovat po našem území z německo-polské populace a ze Slovenska. Nejbližší vhodné oblasti

(Broumovsko a Orlické hory) již se stávají obsazenými a zvláště noví mladí jedinci jsou potulní po širším okolí. Svědčí o tom nejrůznější věrohodné zdroje, které zaznamenaly jejich pobytová znamení, nebo byl viděn jedinec vlka. Pro příklad z poslední doby:

Přímé pozorování dvou vlků měl Pavel Drozd na Spáleníšti zde N 50°16.78730', E 16°14.52722' 6.7.2021 v 1 hod. v noci.

Pobytové znaky (trus) jsem zaznamenal na dvou místech u ekocentra Krupárna organizace A Rocha – Křesťané v ochraně přírody, o.p.s. 18.8.2023 zde N 50°15.86545', E 16°15.06938' a 4.5.2022 zde 50.2619575N, 16.2559514E

Pobytový znak vlka (trus) jsem našel na louce 14.3.2024 asi 15 metrů východně od hranic PR Skalecký háj (N 50°16.04970', E 16°12.13378'). Jednalo se nejspíš o potulného jedince, který se v daném blízkém okolí nijak dlouho nevyskytoval.

jezevec lesní (*Meles meles*)

Větší lasicovitá šelma se zavalitým tělem. Prostředí vhodné pro jezevce lesního jsou okraje lesů prostoupené poli a loukami, kde nachází dostatek potravy a možnost budovat své složité nory.

Výskyt jezevce lesního byl zaznamenán nedaleko PR v břehovém porostu toku Dědina přecházející na pole, kde vytváří podzemní systém nor. (N 50°15.79427', E 16°12.37892'). Zaznamenány byly stopy z nor do pole směrem k lesnímu porostu PR Skalecký háj. V širším okolí si vyhledává svou rozmanitou potravu (žížaly, hmyz, plody, obiloviny, drobné savce, vejce apod.).

pstruh obecný potoční (*Salmo trutta morpha fario*)

Lososovitá ryba s přirozeným výskytem ve středních a horních úsecích čistých toků. Jeho potravou jsou larvy vodního hmyzu a náletový suchozemský hmyz, případně menší ryby a další menší obratlovci či zooplankton.

V PR Skalecký háj a v PP Dědina u Dobrušky v malé tůni N 50°15.96095', E 16°12.05425' byl nalezen 31.6.2023 tři mladí pstruzi obecní potoční. Tito jedinci uvízli po opadnutí vody z toku Dědina v malé tůni, kde by delší dobu nepřežili. Proto byli přemístěni do toku Dědina.

skokan hnědý (*Rana temporaria*)

Hnědě zbarvený obojživelník preferuje vlhké prostředí luk a lesů s vodními prvky. Jeho potravou jsou slimáci, žížaly, pavouci a různý hmyz.

V rámci PR Skalecký háj byly nalezeny dva mladí jedinci skokana hnědého, kteří se však v současné době na území PR nemají kde rozmnožovat.

Návrh ochrannářských opatření včetně řízených zásahů na zajištění ochrany obratlovců i bezobratlých a celého biotopu v PR Skalecký háj

Ohrožení představují vysoké stavy spárkaté (srnec obecný) a černé (prase divoké) zvěře, které vytváří neustálý tlak na přirozenou obnovu původního lesního porostu okusem a vyžíráním plodů a semen z hrabanky. Z těchto důvodů je žádoucí nebudovat a neprovozovat na území PR ani v jejím ochranném pásmu žádná zařízení pro příkrmování zvěře.

Je nezbytně nutné nadále ponechávat v lesním porostu co největší množství starých a přestárých, doupných listnatých stromů, na které jsou vázány mnohé druhy bezobratlých (sloužící jako potrava), ale i obratlovců (ptáci, savci, netopýři), kteří zde nacházejí svá útočiště, úkryty i možnosti hnízdění a zimování.

Lesní porost by bylo vhodné doplnit několika hnízdními budkami (zejména z důvodu nedostatku hnízdních dutin pro sovy a pěvce - puščík obecný, holub doupňák, rehek zahradní,

lejsek šedý, sýkory a další) a zajistit jejich údržbu.

Rovněž je velmi důležité nechávat do úplného přirozeného rozkladu na zemi ležet již spadlé větve, kmeny a stromy, které dál slouží množství bezobratlých pro jejich vývoj a úkryt, obratlovcům pro zdroj potravy a také dalším důležitým organismům vázaným na rozkládající se dřevo. Samozřejmě i tyto prvky pomáhají zadržovat vodu a živiny v lesním celku.

Nepůvodní a invazní dřeviny a rostliny z PR Skalecký háj a jeho okolí systematicky odstraňovat a šíření zabránit. Jedná se především o jehličnany (smrk ztepilý, modřín opadavý) a rostliny (křídlatka japonská a netýkavka žláznatá), které se vyskytují v mokřadu na západní straně PR (N 50°16.00478', E 16°12.01235') a také na severu lokality (50°16'5.219"N, 16°11'58.201"E).

Smrky a modřiny těžbou odstranit, pokud neslouží jako doupné stromy nebo v jejich korunách není zaznamenáno hnízdo (viz. káň lesní).

Bylo by velmi žádoucí ze zazeměného mokřádku, který se vyskytuje v západní části PR Skalecký háj (N 50°16.00200', E 16°12.01588') vytvořit vybagrováním - tůňky pro vývoj obojživelníků v rozměru 8 x 28m. Obojživelníci (žáby a čolci), kteří patří do kategorie zvláště chráněných živočichů, nemají v současnosti v PR vhodné místo, kde by se mohli přirozeně rozmnožovat a přebývat. Tato oblast se zdá nejvhodnější, neboť se zde již v současnosti zadržuje voda a část louky a okraj lesa jsou trvale podmáčené. Zároveň se zde na okraji vyskytuje již zmíněný invazní druh křídlatka japonská, kterou je potřeba odstranit.

Je nežádoucí, aby bylo nadále na intenzivně využívaném poli (zejména v západní části obvodu PR Skalecký háj (N 50°15.96127', E 16°12.19357')) při zemědělských pracích oráno až k samé hranici PR Skalecký háj, ke kmenům letitých stromů, kde dochází k přímému ničení kořenů a kmenů stromů hlubokou orbou. Zároveň bylo zaznamenáno, že stejné místo na hranici PR a blízká vegetace uvnitř PR byla přímo zasažena organickými hnojivy (chlévská mrva). Hnojivo se vyskytovalo na kmenech stromů a v lesní vegetaci v celém pásu západní hranice (cca 400 m délka a 5 m šířka)(24.7.2023). Je samozřejmé, že přebytky živin, které se dostávají do vegetace v PR, jsou přímým ohrožením zdejší unikátní flóry a fauny a negativně ovlivňují celý chráněný biotop.

Návrh na rozšíření zvláště chráněného území PR Skalecký háj

Luční snížena s okrajovými pásy keřů a stromů a s korytem potůčku přímo navazuje na PR Skalecký háj a končí rybníčkem a tzv. Španělským křížem (údolí od cca N 50°16.04902', E 16°12.11647' do cca N 50°16.05067', E 16°12.40615'). V této extenzivně obhospodařované části otevřené krajiny byla při průzkumu zaznamenána řada živočichů včetně těch, kteří náleží v ČR dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. mezi zvláště chráněné druhy v kategorii kriticky ohrožených (vlk obecný) a v kategorii ohrožených (ťuhýk obecný, ťuhýk šedý, lejsek šedý, vlaštovka obecná, krkavec velký). Ťuhýk obecný a lejsek šedý zde i nejspíš zahnízdili a vyvedli mladé. V lučním prostředí s okrajovou vegetací našli i dostatek potravy (hmyzu). Je pravděpodobné, že budou tuto zmíněnou část krajiny ke svému vývoji a k hledání potravy využívat i nadále, pokud se nezmění vhodné podmínky. Je proto na zvážení, zda tento úsek cenné přírody v jinak intenzivně obhospodařované zemědělské krajině nepřipojit k PR Skalecký háj a vhodným hospodařením zajistit životní prostředí pro řadu vzácných a chráněných živočichů i do budoucna.

Použité zdroje

Ptactvo dobrušského regionu – Vojtěch Volf 2009 Kulturní zařízení města Dobrušky – vlastivědné muzeum

Ptáci Orlických hor – Miloslav Hromádka a kol. 2005 nakladatelství SEN

Poznááme naše savce – Miloš Anděra a Ivan Horáček 2005, nakladatelství Sobotáles

Fauna Ptáci – Karel Hudec, Karel Šťastný a kol. 2005 nakladatelství Academia

Chráněná území ČR Královéhradecko 2002 Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

cs.wikipedia.org

Fotografická příloha

Pozůstatek po srnci obecném, který se v hojném počtu vyskytuje jak v PR Skalecký háj, tak v jeho okolí (14.3.2024, F. Laštovic).

Pozůstatek po hostině se sovím vývržkem a peřím kosa černého (14.3.2024, F. Laštovic).

Mladá liška obecná vyfocena fotopastí v blízkosti její nory v PR Skalecký háj (17.5.2023 F. Laštovic).

Starší trus vlka obecného nalezeného v blízkosti PR Skalecký háj (14.3.2024, F. Laštovic).

Vzrostlé stromy tvořící východní hranici PR Skalecký háj vykazují známky zranění a také hnojení zemědělskou technikou (31.8.2023, F. Laštovic).

Luční sníženina s okrajovými pásy keřů a stromů na západ od PR Skalecký háj hostí řadu živočichů i zvláště chráněné druhy (23.7.2023, F. Laštovic).

Množství velkých třísek a dutin ve starém dubu naznačuje pobytové znamení datla černého v PR Skalecký háj (14.3.2024, F. Laštovic).

Hnízdo dravce na vysokém modřínu v severní části PR Skalecký háj (14.3.2024, F. Laštovic)

Botanický inventarizační průzkum PR Skalecký háj – flóra

1. Úvod

Kód ZCHÚ podle ÚSOP: 866

Zadavatel: Královéhradecký kraj, Pivovarské náměstí 1245, 500 03 Hradec Králové

Řešitel: Mgr. Michal Gerža, Sedloňov 133, 517 91 Deštné v Orlických horách

Zpracováno na základě smlouvy o dílo uzavřené 2. 6. 2023

Terénní průzkum byl proveden v období od 23. 6. 2023 do 14. 4. 2024

Zpracováno ke dni 17. 4. 2024

Rozloha zkoumaného území: 3,1419 ha (dle plánu péče na období 2024-2033)

Přírodní rezervace Skalecký háj se nachází asi 1 km severozápadně od obce Podbřezí, na pravém svahu nad nivou toku Dědiny (Zlatého potoka). Vyhlášena byla 15. 7. 1984 a její stávající rozloha je 3,1419 ha. Rezervaci tvoří především zachovalá smíšená dubohabřina s bohatým bylinným podrostem. Nejvzácnějším rostlinným druhem v PR byl krušík polabský (*Epipactis albensis*), nalezený ale jednou před více jak 40 lety. Ze vzácnějších druhů tu mají bohaté populace árón plamatý (*Arum maculatum*) a lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*). Nevelký lesní porost představuje typickou ukázkou přírodě blízkých lesů v Podorlické pahorkatině.

2. Metody botanického průzkumu

Floristická inventarizace proběhla v roce 2023 a 2024 ve třech různých termínech: 23. 6. 2023, 6. 3. a 14. 4. 2024. Při inventarizaci nebyly důsledně určovány některé druhy z kritických skupin, jako jsou např. *Crataegus* sp., *Taraxacum* sect. *Ruderalia*, *Rubus fruticosus* agg. Veškeré taxony zjištěné při průzkumu jsou uspořádány do přehledné tabulky (Tabulka 1). Všechny údaje byly také zapsány do Nálezové databáze ochrany přírody (NDOP). Zvláštní pozornost byla věnována druhům chráněným a druhům červeného seznamu. Bodové výskyty řady významnějších druhů byly v terénu zaznamenávány pomocí aplikace Biolog, výskyty plošnějšího charakteru byly zakreslovány do ortofotomapy. Pro vybrané druhy je zpracována mapa jejich aktuálního rozšíření (Příloha 1). Významnějším druhům je věnován i samostatný komentář. Při popisu druhů a stavu území je současný stav porovnáván se staršími údaji a průzkumy. Těmito staršími zdroji byly: Rydlo 1979, Kučera 1982, 1988, Hadač et Kučera 1995, Kaplan 1995, Prausová 2005.

Při průzkumu byla též vytvořena schematická vegetační mapa. Klasifikační jednotkou byl biotop podle Katalogu biotopů ČR.

Nomenklatura taxonů: Kaplan et al. 2019

Nomenklatura syntaxonů: Chytrý 2013

Názvosloví biotopů dle Katalogu biotopů ČR (Chytrý et al. 2010)

3. Výsledky

3.1 Popis současné flóry PR

Na území PR bylo v letech 2023 a 2024 zaznamenáno 142 taxonů cévnatých rostlin. Skutečný počet druhů bude ještě mírně vyšší, neboť nebyly určovány druhy z kritických skupin (např. *Crataegus*, *Taraxacum*, *Rubus fruticosus* agg.) a některé další taxony mohly uniknout pozornosti. Květena PR je tvořena zejména druhy mezofilních lesů a představuje reprezentativní ukázkou zachovalých lesních porostů Podorlické pahorkatiny. Téměř celou plochu rezervace tvoří zachovalé hercynské dubohabřiny asociace *Galio sylvatici-Carpinetum*

betuli. Jejich stromové patro tvoří především dub letní (*Quercus robur*) a habr obecný (*Carpinus betulus*), místy má větší zastoupení i lípa srdčitá (*Tilia cordata*). Vzácnou příměsí je jilm habrolistý (*Ulmus minor*). Zejména na krátkých strmých svazích, kde jsou maloplošné náznaky suťového lesa, je v příměsí více zastoupen i javor klen (*Acer pseudoplatanus*) a jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*). Keřové patro je vyvinuto jen slabě. Bylinný podrost dubohabřiny je zpravidla silně rozvinutý a typický. Hojně se v něm vyskytují např. ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*), svízel vonný (*Galium odoratum*), kokořík mnohokvětý (*Polygonatum multiflorum*), pitulník horský (*Galebdolon montanum*). Místy je velmi hojná i chráněná lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*) a zejména na svazích a jejich úpatí i árón plamatý (*Arum maculatum*). Dále se tu vyskytují např. strdivka nicí (*Melica nutans*), hrachor jarní (*Lathyrus vernus*), pryšec sladký (*Euphorbia dulcis*), svízel lesní (*Galium sylvaticum*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), jaterník podléška (*Hepatica nobilis*), plicník tmavý (*Pulmonaria obscura*). V jarním aspektu se na krátkou dobu objevují orsej jarní (*Ficaria verna*), zapalice žlutouchovitá (*Isopyrum thalictroides*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*), křivatec žlutý (*Gagea lutea*), sasanka hajní (*Anemone nemorosa*) a vzácně např. dymnivka bobovitá (*Corydalis intermedia*).

Podél jihozápadního okraje PR, na okraji nivy, jsou fragmentární porosty lužního charakteru. Stromové patro tu není ani plně vyvinuté a tvoří jej zejména jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) s příměsí dalších dřevin. Oproti dubohabřinám je v lužních partiích více rozvinuté keřové patro např. se střemchou hroznovitou (*Prunus padus*), brslenem evropským (*Euonymus europaeus*) a svídou krvanou (*Cornus sanguinea*). V bylinném patře převládají nitrofilnější druhy mezických stanovišť, jako např. bršlice kozí noha (*Aegopodium podagraria*), čistec lesní (*Stachys sylvatica*), česnáček lékařský (*Alliaria petiolata*) či pitulník horský (*Galebdolon montanum*). Místy hojná je i invazní netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*). V menší míře se vyskytují vlhkomilnější druhy jako např. ostrice lesní a oddálená (*Carex sylvatica*, *C. remota*), kostřava obrovská (*Festuca gigantea*), metlice trsnatá (*Deschamsia cespitosa*), čarovník pařížský (*Circaea lutetiana*) aj. Ze svahů sem také zasahují hájové druhy navazující dubohabřiny (místy hojně např. ptačinec velkokvětý). V jarním aspektu se vedle hojnějších druhů jakými tu jsou sasanka hajní, orsej jarní, dymnivka dutá a křivatec žlutý vyskytuje i chráněná a lokálně hojnější bledule jarní (*Leucojum vernum*). Pod svahem v severní části PR se nachází menší silně podmáčená plocha, které zřejmě představuje prameniště. Na něm hojně rostou silně vlhkomilné druhy jako blatouch bahenní (*Caltha palustris*), zblochan vzplývavý (*Glyceria fluitans*), řeřišnice hořká (*Cardamine amara*), rozrazil potoční (*Veronica beccabunga*) aj.

Ačkoliv je rezervace obklopena zemědělskou, převážně ornou půdou, je zdejší dubohabřina relativně málo zatížená ruderálními či nitrofilními druhy. Ty se vyskytují téměř výhradně jen v krajích lesa a více do porostu pronikají v jeho východním úzkém cípu. Těmi to druhy jsou zejména kakost smrdutý (*Geranium robertianum*), svízel přítula (*Galium aparine*), kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*), kuklík městský (*Geum urbanum*) a česnáček lékařský (*Alliaria petiolata*). Ruderální vegetace s dalšími druhy se vyskytuje pod elektrickým vedením ve východním cípu rezervace (zde se cyklicky střídá s porosty křovin a náletů).

Z nebezpečných invazních druhů se vedle netýkavky malokvěté (*Impatiens parviflora*) v území vyskytuje zejména netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*). Ta ale na rozdíl od netýkavky malokvěté do zachovalých přirozených a polopřirozených společenstev proniká jen velmi omezeně. V rezervaci se vyskytuje především v průsecích elektrického vedení, při západních okrajích lesa podél nivy a vzácně i ve světlinách v dubohabřině v severní části rezervace. U prameniště v severní části se dále vyskytuje menší porost křídlatky japonské (*Reynoutria japonica*).

Tabulka 1

Přehled všech taxonů zjištěných na lokalitě v letech 2023 až 2024

Vysvětlivky ke zkratkám:

§ – taxony chráněné dle vyhl. MŽP č. 395/1992 Sb. a vyhl. č. 166/2005 Sb.

O – ohrožený druh

ČR – kategorie ohrožení dle „Černého a červeného seznamu cévnatých rostlin České republiky“, tzv. národní kategorie (Grulich 2012 sensu Grulich 2017)

C3 – ohrožený druh

C4 – vzácnější druh, vyžadující pozornost

IUCN – kategorie ohrožení dle „Černého a červeného seznamu cévnatých rostlin České republiky“, tzv. mezinárodní kategorie (Grulich 2017).

NT – druh téměř ohrožený

LC – málo dotčený

Jméno taxonu	České jméno	§	ČR	IUCN	poznámka
<i>Acer campestre</i>	javor babyka				
<i>Acer platanoides</i>	javor mléč				
<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor klen				
<i>Adoxa moschatellina</i>	pižmovka mošusová				vzácně
<i>Aegopodium podagraria</i>	bršlice kozí noha				
<i>Alliaria petiolata</i>	česnáček lékařský				
<i>Allium oleraceum</i>	česnek planý				
<i>Alnus glutinosa</i>	olše lepkavá				
<i>Alopecurus pratensis</i>	psárka luční				průsek elektrického vedení
<i>Anemone nemorosa</i>	sasanka hajní				
<i>Anemone ranunculoides</i>	sasanka pryskyřníkovitá				
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	tomka vonná				průsek elektrického vedení, ojediněle
<i>Anthriscus sylvestris</i>	kerblík lesní				
<i>Arabis glabra</i>	strmobýl lysý				průsek elektrického vedení, ojediněle
<i>Arctium tomentosum</i>	lopuch plstnatý				lesní okraje a průseky elektrického vedení
<i>Artemisia vulgaris</i>	pelyněk černobýl				lesní okraje a průseky elektrického vedení
<i>Arum maculatum</i>	árón plamatý	§3	C3	NT	
<i>Asarum europaeum</i>	kopytník evropský				
<i>Astragalus glycyphyllos</i>	kozinec sladkolistý				
<i>Athyrium filix-femina</i>	papratka samičí				
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	válečka lesní				
<i>Bromus benekenii</i>	sveřep Benekenův				
<i>Caltha palustris</i>	blatouch bahenní				prameniště (mokřina) pod svahem v S části
<i>Campanula rapunculoides</i>	zvonek řepkovitý				
<i>Cardamine amara</i>	řeřišnice hořká				prameniště (mokřina) pod svahem v S části
<i>Carex digitata</i>	ostřice prstnatá				
<i>Carex leporina</i>	ostřice zaječí				průsek elektrického vedení
<i>Carex muricata</i> agg.	okruh ostřice měkkoostenné				ojediněle
<i>Carex remota</i>	ostřice řídkoklasá				nivní část PR
<i>Carex sylvatica</i>	ostřice lesní				
<i>Carpinus betulus</i>	habr obecný				
<i>Chaerophyllum aromaticum</i>	krabilice zápašná				lesní okraje a průseky elektrického vedení

Jméno taxonu	České jméno	§	ČR	IUCN	poznámka
<i>Chaerophyllum bulbosum</i>	krabilice hlíznatá				průsek elektrického vedení
<i>Chaerophyllum hirsutum</i>	krabilice chlupatá				prameniště (mokřina) pod svahem v S části
<i>Chelidonium majus</i>	vlaštovičník větší				
<i>Chenopodium album</i> agg.	okruh merlíku bílého				průsek elektrického vedení, ojediněle
<i>Circaea lutetiana</i>	čarovník pařížský				Z okraje, nivní část PR
<i>Cirsium arvense</i>	pcháč oset				průsek elektrického vedení
<i>Cirsium oleraceum</i>	pcháč zelinný				
<i>Cirsium vulgare</i>	pcháč obecný				průsek elektrického vedení
<i>Colchicum autumnale</i>	ocún jesenní				
<i>Convallaria majalis</i>	konvalinka vonná				
<i>Cornus sanguinea</i>	svída krvavá				
<i>Corydalis cava</i>	dymnivka dutá				
<i>Corydalis intermedia</i>	dymnivka bobovitá		C4	LC	
<i>Corylus avellana</i>	líška obecná				
<i>Crataegus</i> sp.	hloh				
<i>Crepis paludosa</i>	škarda bahenní				prameniště (mokřina) pod svahem v S části
<i>Dactylis glomerata</i>	srha laločnatá				
<i>Deschampsia cespitosa</i>	metlice trsnatá				
<i>Elymus caninus</i>	pýrovník psí				Z okraje, nivní část PR
<i>Elymus repens</i>	pýr plazivý				lesní okraje a průseky elektrického vedení
<i>Epilobium</i> sp.	vrbovka				průsek elektrického vedení
<i>Euonymus europaeus</i>	brslen evropský				
<i>Euphorbia dulcis</i>	pryšec sladký				
<i>Festuca gigantea</i>	kostrava obrovská				
<i>Ficaria verna</i> subsp. <i>verna</i>	oršej jarní pravý				
<i>Fragaria moschata</i>	jahodník truskavec				
<i>Fraxinus excelsior</i>	jasan ztepilý				
<i>Gagea lutea</i>	křivatec žlutý				
<i>Galanthus nivalis</i>	sněženka podsněžník	§3	C3	NT	
<i>Galeobdolon montanum</i>	pitulník horský				
<i>Galeopsis</i> cf. <i>pubescens</i>	konopice pýřitá				
<i>Galium aparine</i>	svízel přítula				
<i>Galium odoratum</i>	svízel vonný				
<i>Galium sylvaticum</i>	svízel lesní				
<i>Geranium phaeum</i>	kakost hnědočervený				Z okraje, nivní část PR
<i>Geranium robertianum</i>	kakost smrdutý				
<i>Geum urbanum</i>	kuklík městský				
<i>Glechoma hederacea</i>	popenec obecný				
<i>Glyceria fluitans</i>	zblochan vzplývavý				prameniště (mokřina) pod svahem v S části
<i>Hedera helix</i>	břečťan popínavý				
<i>Hepatica nobilis</i>	jaterník podléška				
<i>Heracleum sphondylium</i>	bolševník obecný				ojediněle
<i>Hieracium murorum</i>	jestřábník zední				
<i>Hieracium</i> cf. <i>sabaudum</i>	jestřábník savojský				ojediněle
<i>Humulus lupulus</i>	chmel otáčivý				

Jméno taxonu	České jméno	§	ČR	IUCN	poznámka
<i>Hypericum perforatum</i>	třezalka tečkovaná				průsek elektrického vedení
<i>Impatiens glandulifera</i>	netýkavka žláznatá				lesní světliny na SZ, západní okraje podél nivy a průseky elektrického vedení
<i>Impatiens parviflora</i>	netýkavka malokvětá				
<i>Isopyrum thalictroides</i>	zपालice žluťuchovitá		C4	LC	
<i>Lactuca serriola</i>	locika kompasová				průsek elektrického vedení
<i>Lamium maculatum</i>	hluchavka skvrnitá				
<i>Lapsana communis</i>	kapustka obecná				
<i>Larix decidua</i>	modřín opadavý				
<i>Lathraea squamaria</i>	podbílek šupinatý				
<i>Lathyrus vernus</i>	hrachor jarní				
<i>Lemna minor</i>	okřehek menší				prameniště (mokřina) pod svahem v S části
<i>Leucojum vernum</i>	bledule jarní	§3	C3	NT	
<i>Lilium martagon</i>	lilie zlatohlavá	§3	C4	LC	
<i>Lonicera xylosteum</i>	zimolez pýřitý				
<i>Maianthemum bifolium</i>	pstroček dvoulistý				
<i>Melampyrum nemorosum</i>	černýš hajní				
<i>Melica nutans</i>	strdivka nicí				
<i>Mercurialis perennis</i>	bažanka vytrvalá				
<i>Moehringia trinervia</i>	mateřka trojžilná				
<i>Mycelis muralis</i>	mléčka zední				
<i>Oxalis acetosella</i>	šřavel kyselý				
<i>Phalaris arundinacea</i>	chrastice rákosovitá				přikop (regulovaný potůček) při Z okraji lesa v JV části PR
<i>Picea abies</i>	smrk ztepilý				ojediněle
<i>Poa nemoralis</i>	lipnice hajní				
<i>Poa trivialis</i>	lipnice obecná				
<i>Polygonatum multiflorum</i>	kokořík mnohokvětý				
<i>Primula elatior</i>	prvosienka vyšší				
<i>Prunus avium</i>	třešeň ptačí				
<i>Prunus padus</i>	střemcha obecná				především v nivní části PR
<i>Prunus spinosa</i>	trnka obecná				
<i>Pulmonaria obscura</i>	plicník tmavý				
<i>Quercus robur</i>	dub letní (křemelák)				
<i>Ranunculus auricomus</i> agg.	okruh pryskyřníku zlatožlutého				
<i>Ranunculus repens</i>	pryskyřník plazivý				
<i>Reynoutria japonica</i>	křídlatka japonská				
<i>Ribes uva-crispa</i>	srstka angrešt				
<i>Rosa canina</i> agg.	okruh růže šípkové				
<i>Rubus caesius</i>	ostružiník ježiník				průsek elektrického vedení
<i>Rubus fruticosus</i> agg.	okruh ostružiníku křovitého				
<i>Rumex obtusifolius</i>	šřovík tupolistý				ojediněle
<i>Salix euxina</i>	vrba křehká				vzácně
<i>Sambucus nigra</i>	bez černý				
<i>Scrophularia nodosa</i>	krtičník hlíznatý				
<i>Securigera varia</i>	čičorka pestrá				průsek elektrického vedení

Jméno taxonu	České jméno	§	ČR	IUCN	poznámka
<i>Senecio ovatus</i>	starček Fuchsův				
<i>Silene dioica</i>	silenka dvoudomá				
<i>Stachys sylvatica</i>	čistec lesní				
<i>Stellaria holostea</i>	ptačinec velkokvětý				
<i>Stellaria media</i> agg.	okruh ptačince žabince				
<i>Stellaria nemorum</i>	ptačinec hajní				Z okraje, nivní část PR
<i>Symphytum officinale</i>	kostival lékařský				
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Taraxacum</i>	pampelišky smetánky				
<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá				
<i>Torilis japonica</i>	tořice japonská				průsek elektrického vedení, ojediněle
<i>Ulmus glabra</i>	jilm drsný				
<i>Ulmus minor</i>	jilm habrolistý		C4	LC	velmi roztroušeně, včetně starších stromů
<i>Urtica dioica</i>	kopřiva dvoudomá				
<i>Verbascum thapsus</i>	divizna malokvětá				průsek elektrického vedení
<i>Veronica beccabunga</i>	rozrazil potoční				prameniště (mokřina) pod svahem v S části
<i>Veronica hederifolia</i> agg.	okruh rozrazilu břečťanolistého				
<i>Veronica montana</i>	rozrazil horský		C4	LC	vzácně
<i>Veronica serpyllifolia</i>	rozrazil douškolistý				průsek elektrického vedení
<i>Viola mirabilis</i>	violka divotvárná		C4	LC	vzácně, přibližně střední část PR
<i>Viola reichenbachiana</i>	violka lesní				
<i>Viola riviniana</i>	violka Rivinova				

3.2 Zvláště chráněné druhy a druhy červeného seznamu

Z 142 taxonů cévnatých rostlin nalezených na lokalitě v letech 2023 až 2024 patří 4 k zákonem chráněným druhům (ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb. a č. 166/2005 Sb.). Všechny jsou řazeny do kategorie druhů ohrožených a jsou to árón plamatý (*Arum maculatum*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*), bledule jarní (*Leucojum vernum*) a sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*). Lilie a árón tu mají velmi bohatou populaci a též bledule tu roste celkem početně. Sněženka se tu vyskytuje jen velmi vzácně a její původ může být druhotný.

Ze současné květeny je 9 druhů uvedeno v červeném seznamu ČR (sensu Grulich 2017). Vedle druhů, které jsou zároveň chráněné, to jsou ještě zapalice žluťuchovitá (*Isopyrum thalictroides*), jilm habrolistý (*Ulmus minor*), rozrazil horský (*Veronica montana*), violka divotvárná (*Viola mirabilis*) a dymnivka bobovitá (*Corydalis intermedia*). Všechny zdejší druhy červeného seznamu patří k běžnějším a méně ohroženým druhům. Dymnivka bobovitá a rozrazil horský rostou v PR jen velmi vzácně. Naopak zapalice tu je místy velmi hojná a taktéž jilm habrolistý tu je relativně častý. Neobvyklý je výskyt většího počtu poměrně statných stromů.

V minulosti byly v PR nalezeny ještě další významné druhy. Tím nejvzácnějším byl kruštík polabský (*Epipactis albensis*). Nalezen tu byl jen jednou v 70. letech 20. století. Druh byl původně pokládán za endemita bývalého Československa, později byl nalezen na více místech střední a západní Evropy. Jeho typickým stanovištěm jsou lužní lesy nížin. K vzácnějším nezvěstným taxonům patří ještě kruštík modrofialový (*Epipactis purpurata*) nalezený také jen jednou, a to v 90. letech 20. století. Tento kruštík nejčastěji roste v dubohabřinách a květnatých bučinách. Další nepotvrzené významnější druhy jsou v širším

okolí Podorlické pahorkatiny již relativně časté.

Tabulka 2

Počty druhů chráněných a druhů červeného seznamu ČR nalezených v letech 2023 až 2024

kategorie ohrožení*							
§		ČR			IUCN		
§3	Σ	C3	C4	Σ	NT	LC	Σ
4	4	3	6	9	3	6	9

* Vysvětlivky ke zkratkám a kategoriím ohrožení jsou uvedeny u tabulky č. 1 v kapitole 3.1.

Tabulka 3

Přehled zvláště chráněných a dalších významných druhů nalezených v letech 2023 až 2024

Jméno taxonu	České jméno	§	ČR	IUCN
<i>Arum maculatum</i>	árón plamatý	§3	C3	NT
<i>Corydalis intermedia</i>	dymnivka bobovitá		C4	LC
<i>Galanthus nivalis</i>	sněženka podsněžník	§3	C3	NT
<i>Isopyrum thalictroides</i>	zपालice žluťuchovitá		C4	LC
<i>Leucojum vernum</i>	bledule jarní	§3	C3	NT
<i>Lilium martagon</i>	lilie zlatohlavá	§3	C4	LC
<i>Ulmus minor</i>	jilm habrolistý		C4	LC
<i>Veronica montana</i>	rozrazil horský		C4	LC
<i>Viola mirabilis</i>	violka divotvárná		C4	LC

Tabulka 4

Přehled vyhynulých či nezvěstných zvláště chráněných a dalších významných druhů

Jméno taxonu	České jméno	§	ČR	IUCN	zdroj
<i>Aquilegia vulgaris</i>	orlíček obecný		C3	NT	Kaplan 1995, Prausová 2005
<i>Epipactis albensis</i>	kruštík polabský	§2	C2	EN	Rydlo 1979
<i>Epipactis purpurata</i>	kruštík modrofialový	§3	C3	NT	Hadač et Kučera 1995
<i>Melittis melissophyllum</i>	medovník meduňkolistý	§3	C4	LC	Prausová 2005
<i>Primula veris</i>	prvosienka jarní		C4	LC	Kučera 1982, 1988
<i>Ulmus laevis</i>	jilm vaz		C4	LC	Prausová 2005

Komentovaný přehled významných druhů zaznamenaných v PR v letech 2023 až 2024

árón plamatý (*Arum maculatum*)

§3, C3, NT

Árón plamatý se vyskytuje na velké části PR. Hojně roste zejména na svazích ohraničujících nivu Dědiny a na jejich úpatí. Jen roztroušeně se vyskytuje v plochem údolíčku drobného potoka a na plošině v severní části rezervace. V širším regionu má v této PR velmi bohatou populaci.

Árón plamatý je stínomilný druh rostoucí na humózních půdách ve vlhkých lužních nebo jiných listnatých lesích. Na území republiky je rozšířen v nižších až středních polohách zejména severozápadních, středních a východních Čech.

bledule jarní (*Leucjum vernum*)

§3, C3, NT

Bledule roste v PR ve větším počtu zejména v její severní nivní části, v blízkosti toku Dědiny v biotopu lužního lesa. V menších počtech se vyskytuje ještě na několika dalších místech, na úpatí svahů v porostech dubohabřiny. Celkovou početnost na území PR lze odhadnout v řádu stovek trsů. V údolí Dědiny, respektive Zlatého potoka, je bledule jarní velmi hojným druhem.

Bledule jarní je středoevropský druh humózních a vlhkých lužních lesů. Častá je ale i v nelesních společenstvech na vlhkých loukách, podél vodních toků, rybníků a pramenišť. V České republice tvoří centrum jejího rozšíření pás od Krušných hor přes Jizerské hory, Krkonoše a Podkrkonoší do Orlických hor, odkud směřuje na jih přes Českomoravské meziohří na Vysočinu. Výjimkou nejsou rozsáhlé populace čítající tisíce až desítky tisíc rostlin. Mnoho jejích populací ale zaniklo nebo výrazně pokleslo, zejména v nižších polohách.

dymnivka bobovitá (*Corydalis intermedia*)

C4, LC

Dymnivka bobovitá roste v PR jen vzácně. Nalezena byla na dvou místech: mikroploška s desítkami rostlin na východním konci PR (N 50,26489°, E 16,20597°) a roztroušeně (stovky ex.) na menší ploše na svahu nad potůčkem v severovýchodní části PR (N 50,2675316°, E 16,2015486°). V okolí Mělčan, Chábor a Podbřezí byla v minulosti nalezena na vícero lokalitách (viz údaje v databázi Pladias)

Tato dymnivka se na území státu vyskytuje roztroušeně až velmi ostrůvkovitě, od nížin až do vyššího horského stupně. Ve východní části území chybí, neboť Moravou prochází jihovýchodní hranice areálu druhu. Roste ve smíšených listnatých lesích na výživných, humusem bohatých, ale také na chudých, mělkých a kamenitých půdách.

jilm habrolistý (*Ulmus minor*)

C4, LC

Tento jilm se v PR vyskytuje jen velmi roztroušeně, celkovou početnost lze odhadnout v řádu (spíše nižších) desítek stromů. Poměrně neobvyklé je ale zastoupení i starších jedinců. Některé stromy tu dosahují průměru kolem 0,6 m. Velká většina starých jilmů totiž kvůli onemocnění grafioze během 20. století v ČR uschla a staré stromy jsou vzácností.

V České republice je jilm habrolistý rozšířen v nížinách a pahorkatinách. Jeho biotopem jsou zejména lužní lesy a dubohabřiny, lesní lemy a porosty křovin. Po epidemii grafiozy, která jilm habrolistý drasticky poznamenala, jsou starší exempláře vzácností.

lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*)

§3, C4, LC

Lilie zlatohlavá roste takřka po celé ploše PR, místy roztroušeně, místy velmi hojně. Počet rostlin lze odhadnout v řádu mnoha set až několika tisíců. V zachovalejších dubohabřinách širokého okolí Podorlické pahorkatiny se jedná o běžný a hojný druh.

V České republice se tato lilie vyskytuje roztroušeně téměř po celém území státu od nížin do hor (chybí jen ve větší části Českomoravské vrchoviny a v menších oblastech bez vhodného prostředí). Jejím biotopem jsou zejména listnaté a smíšené lesy na čerstvě vlhkých a bohatších půdách. V horských oblastech se vyskytuje i na loukách, v nivách a na lesních světlinách.

rozrazil horský (*Veronica montana*)

C4, LC

Rozrazil horský byl poměrně překvapivým nálezem. Tento druh se hojněji vyskytuje až ve vyšším podhůří Orlických hor, v nižších partiích okolní Podorlické pahorkatiny je nalézán jen vzácně. V PR byl nalezen na dvou místech, vždy v řidších porostech na několika metrech

čtverečních: při potůčku v severovýchodní části PR (N 50,2674566°, E 16,2016519°) a na okraji lesa a louky u prameniště poblíž toku Dědiny (N 50,2666872°, E 16,2000734°).

Tento rozrazil je výrazně stínomilný a roste zejména ve vlhkých lesích rozmanitého charakteru, jako jsou např. květnaté bučiny, suťové lesy a lužní lesy. Častý je i na lesních prameništích. V ČR roste roztroušeně v chladnějších pahorkatinách a nižších horských polohách a místy je dost hojný.

sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*) §3, C3, NT

Sněženka se v PR vyskytuje jen velmi vzácně na úpatí svahů podél nivy. Vždy to jsou jen jednotlivé trsy nebo velmi malé skupiny. Početnost druhu je v PR v řádu nižších desítek trsů.

Sněženka je typickou rostlinou lužních lesů v nivách řek, ale vyskytuje se také v humózních lesích od dubohabřin přes suťové lesy až po bučiny. Jelikož se jedná o oblíbenou, běžně pěstovanou rostlinu, řada lokalit ve volné krajině pochází z výsadeb nebo zplaňuje. Některé zdánlivě přírodní populace často pocházejí ze starých kultur, odkud se za desetiletí a staletí dokáží šířit do okolní krajiny. Původ rostlin v PR Skalecký háj stejně jako v celé blízké nivě Dědiny nelze spolehlivě určit. Původní velice bohatá populace se nachází relativně nedaleko v údolí Metuje v širším okolí Nového Města nad Metují.

violka divotvárná (*Viola mirabilis*) C4, LC

V rezervaci roste jen velmi vzácně. Nalezena byla na jediném místě na úpatí svahu přibližně ve střední části rezervace, ve shluku několika rostlin (max. nižší desítky, výskyt je možný i jinde). Víceméně na úrovni rezervace doznívá její souvislejší výskyt, který se táhne z nížin a pahorkatin východního Polabí.

V České republice se tato violka vyskytuje především v oblasti termofytika a přilehlém mezofytiku. Ve větších oblastech, kde není vhodné geologické podloží, chybí nebo je vzácná (např. severní Morava). Jejím biotopem jsou listnaté lesy s humózními hlubokými půdami, převážně na bazických substrátech. Nejčastěji roste v teplomilných doubravách, dubohabřinách, suťových lesích a vápnomilných bučinách.

zपालice žlutúchovitá (*Isopyrum thalictroides*) C4, LC

V PR je zपालice hojným druhem. Bohatě a na větší ploše roste v údolíčku drobného potůčku v severní části PR. Menší skupiny či porosty jsou pak roztroušené na úpatí svahů ohraničujících nivu Dědiny.

Na území republiky se zपालice žlutúchovitá vyskytuje především v karpatské části Moravy. Hojnější je ještě ve východních Čechách, dále na západ se vyskytuje už jen sporadicky. Roste ve vlhkých, humózních listnatých lesích, od nížin do podhůří. Vyžaduje spíše stinná stanoviště.

4. Použité prameny

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Nálezová databáze ochrany přírody. [on-line databáze; portal.nature.cz].

Hadač E. et Kučera J. (1995): Dvě nové lokality *Epipactis purpurata* na Rychnovsku. – *Orchis*, Dobré, 14/2: 4–5.

Chytrý M. [ed.] (2013): Vegetace České republiky. 4. Lesní a křovinná vegetace (Vegetation of the Czech Republic 4. Forest and scrub vegetation). – Academia, Praha.

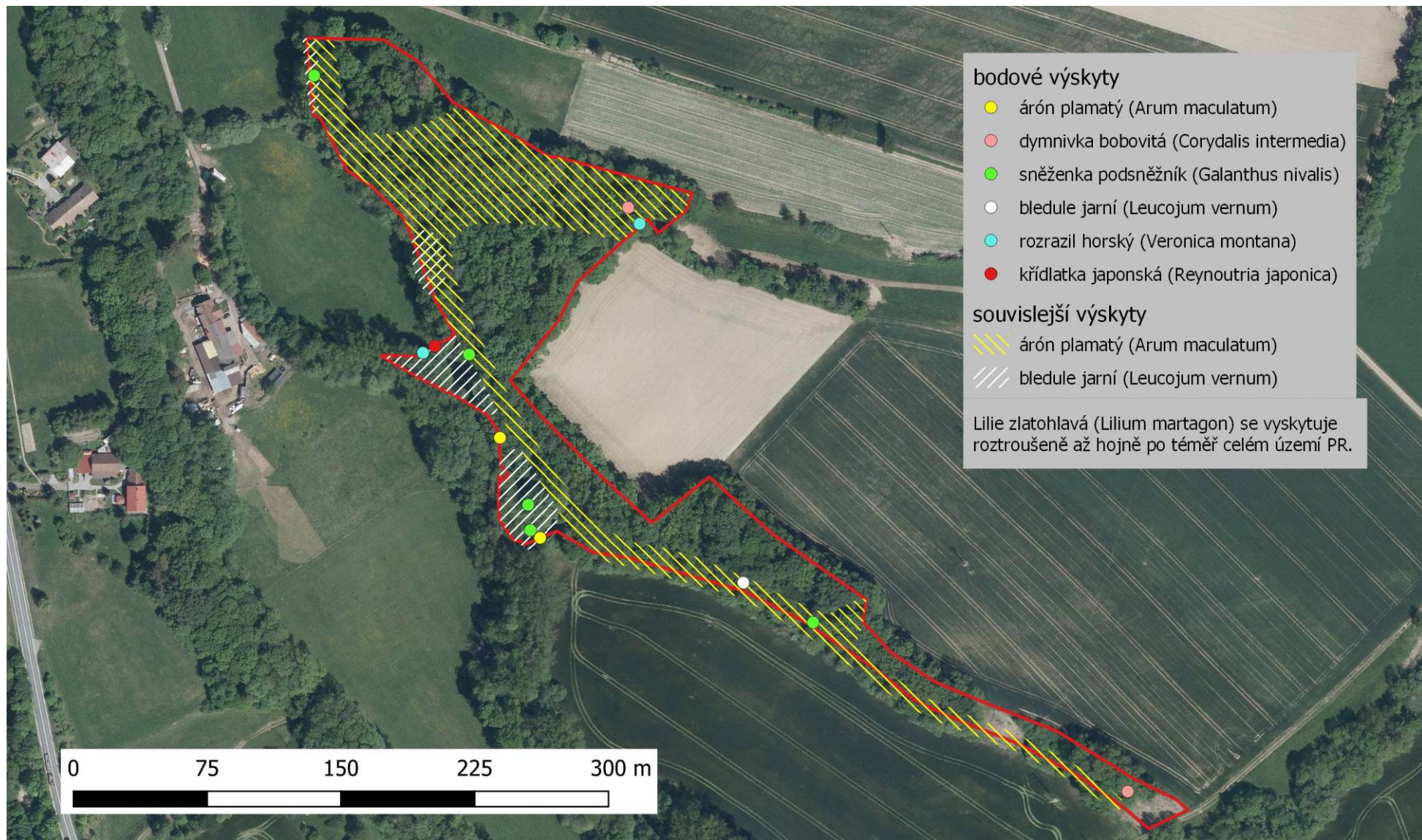
Chytrý M., Kučera T., Kočí M., Grulich V. et Lustyk P. [eds.] (2010): Katalog biotopů České republiky. – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

Kaplan Z. (1995): Závěrečná zpráva z botanického inventarizačního průzkumu přírodní rezervace Skalecký háj. – Ms., 9 p., depon. in Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Hradec Králové.

- Kaplan Z., Danihelka J., Chrtek J. jun., Kirschner J., Kubát K., Štech M. et Štěpánek J. [eds.] (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha.
- Kučera J. (1982): Botanická lokalita „Bažantnice u Podbřezí“. – Orchis, Dobré, 1982/září: 2.
- Kučera J. (1988): Chráněné území a evidované lokality na Dobersku. – Památky a Přír., Praha, 13/9: 563–565.
- Prausová R. (2005): PR Skalecký háj. Soupis taxonů cévnatých rostlin (veg. Sezóna 2005). In: Mikeska M. et Prausová R. (2005): Plán péče o přírodní rezervaci Skalecký háj na období 2006 - 2015. – Ms., 3 p., depon. in Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Hradec Králové.
- Rydlo J. (1979): Poznámky k výskytu autogamických druhů kruštíků (*Epipactis muelleri*, *E. albensis*) ve Východočeském kraji. – Práce a Studie – Přír., Pardubice, 11: 183–186.

Příloha 1 – Mapa rozšíření vybraných druhů v letech 2023-2024

Mapový podklad © ČÚZK, ortofoto, 2024

Příloha 2 – Mapa biotopů

Mapový podklad © ČÚZK, ortofoto, 2024

